

concurfu domum circumdantes, atque insolito libidinis afu efferati cum ingenti rami uterentem illius expectant, nec prius acquirerunt, donec miseranda muliere sibi tradita turpium desideriorum compotes facti sunt. Hoc est illud peccatum, cui per Ofeam Dominus Deus compar impietatem Israelitarum, significans illud esse gravissimum peccatum, quando cum deliberatione, cum astuta machinatione, cum veripelli nequitia ac studio committitur, uti fecerunt Gabaonites, qui de industria expectarunt, donec Levita mentis accumberet, & tunc facto impetu illum compulerunt ad exponendam formam libidinis uxorem. Jam percipite quid Devotissimus quidam contemptivus (*Sermoni Manu 3. April. n. 2.*) in hunc locum affirmit: *Qui ira processit, reversus ad Deum debet sponteum liberare suum in castigando modo servitii, quantum solent in excogitando modo offensa.* Mi Christiane, si tam multoties peccasti, scito, majori poenitentia tibi opus est, quam quavis obvia, requirit enim a te Deus, ut poenitentia rigorem gravitatis peccati proportionari studeas, & quantum studii impendisti circa malum, tantum impendas nunc circa bonum: ut oculos tuos ad accupandas formam illecebras usurpasti, nunc Christiana modestia humili defixas tene, si aures obsecras aut detractoris discursibus indolisti, nunc audiendo verbo Dei sine intermissione illas adhibe; si linguae sermonibus scandalum dedisti, nunc adficere, & Deo lucrari fatago; si manus ad aliena diripienda extendisti, nunc propria egenis elargire; si corpus delicate ac voluptuosè habuisti, nunc jejuniis, & mortificationis studio illud compelle, atque ut cum S. Augustino ap. Lohner Bibl. V. Poenit. §. 1. n. 9. loquitur: *Quales imperius habebat ad mundum, tales habebat ad artificem mundi.*

8. Quod Scriptura & SS. Patres morali doctrina inculcant, idipsum exemplo Sanctorum graphice nobis demonstratur. (*Per. Sancti. p. 4. c. 2.*) Omnit millesis, & solum gemini Sanctae Paula Romanae, de qua S. Hieronymus asserit. Mollia, etiam in gravissima febris, strata non habuit, sed super durissimam humum stratis ciliciosis dormiebat, lavabatque per singulas noctes lectulum suum. Oculos ejus credentes fontes lacrymarum; ita levia peccata plangebant, ut illam gravissimum criminum credentes rem. Cumque admoneretur, ut parceret oculis, & eos servaret Evangelicae lectioni, jebat: Turpanda est facies, quam contra Dei preceptum purpuris, & cerussa, & sibi saepe depinxit: affligendum est corpus, quod multis vacavit deliciis: longus rufus perperit compendandus est fletu: mollis linctamina, & serica asperitate cilicij commutanda sunt: quae viro, & saeculo placere studii, nunc Christo placere desiderio. Vides, mi Christiane, proportionem inter peccatum, & poenitentiam, quam Sancti observant, & accedunt erabescis, quia ofensa Divina Majestati pro integri talenti debito vix unum obolum, pro gravissimo flagi-

tio vix unum suspisrium rependis? Jam ad tertium punctum.

§. III. Denique ne fiat constanter.

9. Poenitentiam esse constanter; hoc est, poenitentia debet esse perpetua, & per omne vitae tempus sine intermissione continuata; id quod per ipsam nominis etymologiam clarescere videtur, cum poenitentia nihil aliud foverit, quam poenitentiam.

10. Dominus Deus, si librum Genesis bene expendimus, gemina vice vestit nosros protoparentes: ante peccatum dedit illis vestem gratiae, post peccatum vestem poenitentiae: prima erat vestis amicitiae Divinae, qua Adamus & Eva facti sunt similes Angelis; altera erat expellibus animaliam, qua facti sunt similes brutis. Ita vestito condemnavit Dominus Deus ad laborem, & sudorem vultus eo modo, quo servitii emptitii, & mancipia ad latomias aut transira condemnantur: *Item pellis, ait Tertullianus, lib. de Ball. est quasi metallo datur.* Suda, ut Adamus, labora, terram ara, uxorem nutri, & filios educa in arumis & afflictionibus; hac est poenitentia, quam Deo debes ob vitia positi esum. Sed quomodo in servili hac vellecquire, quamdiu tam arduum poenitentiam subire debebis? Nongensis annis & ultra; nimirum quamdiu spiritum trahes: quid? ob unius momenti delictum? Ita est; & hac sententia contra omnes etiam Adami nepotes lata est: poenitendum est, quamdiu vivimus, ait S. Bernardus: *sem. 3. Quadr. Totum vira tempus non nisi ad poenitentiam institutum.* Vix homini, qui prius penitere, quam vivere desinit, aut qui in poenitentia inconstans hodie iterum committit, de quo heri doluit, hodie hodie iterum committit, hodie in sacro tribunalis accusat, cras in mala occasione denuo luxuriatur. Vix illi.

11. Erroris me ipsum arguerem, nisi hanc in rem adducerem historiam, quam P. Alphonsus de Andrada de Imitat. B. V. L. 2. c. 23. commemorat. Anno 1622. in loco non ignobili Regni Toletani quidam e primoribus, qui a teneris devotiois erga Deiparam affueverat, pristini fervoris immemor tum in caetera juventutis vitia, tum in sedas maxime libidines sese profudit, & quamquam de fervore remittere in cultu Virginis, tamen festos ejus dies sedulo colebat. Ad hac saeculum quoddam honoris amiginem ornatore cultu donavit. Sed fregit animum juvenis diaboli fraus, eumque in confanguinea cusuam amores sic inestavit, ut eam domo receptam concubine loco haberet. In eodem oppido pia Virgo degebat, hinc, cum aliquando noctu in conclavi orationi vacabat, ejusmodi vitium per exacto oblatum est. Servator Christus comitante sanctissima Matre & Angelis cubile ingrediebatur, ubi pro tribunali consedit, tum publicis loci istius vitium, tum incestum tam sedo hujus juvenis remedium facturus. Quid multis; sine mora de capite hujus

hujus peccatoris lata est sententia, neque differrebat executio. Verum Misericordiae Mater pristinè beneficentia, qua saeculum, & statum ornata, memos intercessit, atque triginta diem inducias impetravit, ante quorum finem poenitentiae locus esset: quodsi vero crimen elucere, & poenitentiam delicto parem facere detrederet, repentina morte muldaretur. Tum oculis ad dictam Virginem conversis ipse Judex imperavit, ut primo mane se ad templum conferret, ac Sacerdoti, quem ibi reperiturus esset, visum exponeret, addereque suis verbis: *iret illi coad miserum hominem, eumque cum imminenti poena nuncio de tempore ad vitae emendationem concessio admoneret.* His dictis caelestis turbiditate in lacrimis effusa perclitanti juveni veniam ferventi oratione impetrare conabatur. Ubi diluxit, ad Ecclesiam se conferit, inventoque ibi Sacerdoti confessionibus audiendis in tento rem totam arcano exposuit; Deique ipse vix indicat, ac confestim hominem tanti discriminis admonere non cunctaretur. Sacerdos cum neque Virginem novisset antea, & mulieres apparitionis erroribus obnoxias esse non ignoraret, fidem narranti non adhibuit. Sic illa minore quam speraverat, consolatione a Patre digressa ad Deum revertitur: Dominus, & Mater, Mariamque tua mentem exposuit, sed fidem non invenio. Cui Dominus: *abi & denuncia arcaea hac mentis tua coacta, quae recens pertracta, & fidem dictis adhaeret. His dictis Sacerdos credere, Deo internumciat assimare, hominemque designatum inquirere.* Igitur pro successu legationis suae sacrificat, perculque taceris hominem in sacro confpicitur, quem seorsim aggressum, quanta potuit amoris significatione gesta edocet, atque ut sumet misereatur, per Christi sanguinem, perque Mariae Virginis amorem cordate rogat. Juvenem vehementer perculit inditum criminis nulla unquam confessione detecti. Ergo pudore, & lacrymis plenus, Divinaeque iram formidans ad Patris se pedes abiicit, deique erimibus cum furore animi dolore fecit: *Suadet poenitentia Sacerdos, ut mutatione loci (unico fere ejusmodi malorum remedio) peccatum fugiat.* At ille domo statim excedere non potuit; cubicula igitur mutatur & diligenter sera occluduntur, & quamvis seclerata pellex qua vi, qua lacrymis ingressum petraet, juvenis tamen constanter obduruit. Postridie proxica mulier clavem conscit jubet, ac nocte proxima ad illicitos amores, quibus ille viduus fuit, irumpit. Deceptus ille modo ad Patrem advolat, suum lapsum detestatur, consiliumque accipit, ut Janua novis repugnans obsecrata, periculum excludat. Factum id est, non defecere tamen artes pessilenti furta, quibus juvenem iterum iterumque sedavit. Peccata igitur peccata cumulantur, & sic infelix juvenis amore victus conscientiae arbitrium nihil non contra molientem deservit, eumque spreto monitis suam libi rem habere jussit, se salu-

tem animamque satis curaturum. Pater velut gladio ictus cum quatuor duntaxat & triginta induciarum dies superesset, ad Deum supplex confugit, supplicique sponte susceptis percutem amara ab exitio revocare institit, sed in vacuum omnia. Ad extremam vitam lineam ventum erat, cum sollicitus Pater decima aut undecima noctis ad pereuntis domum excurrat: respondetur abesse Herum; quo responso iretus revertitur, famulique prius injungit, ut siquid sinistra accidat, evocare se continuo non praetermittent. Et ecce; dum expectatione suspensus domi rei exitum animo volvit, hora duodecima malo expirare Dominum; neque legitur Sacerdos advolat: spirabat etiamum miser, & toto ore spumans, vultu horrendum in modum distorto exclamabat: *Vix mihi; corde saeculo transiit morior. Quam voeem tantus dolor, tantaque in mortem praecipitio excepit, ut, quamvis Pater omni cum sedulitate eum ad dejectionem culpam, & salutarium monitorum auditionem excitare conaretur; nullam tamen contritionis signum, nullam absolutionis impediendae locum inveniret. Interim famula illa Dei, cum orationi intendere, Christum Dominum ut ante ad disjunctanda peccata redemptum vult; accusatur ea spestante impenitentis pessima vita, proferentur occasiones ad emendandum concessa, tum montia, mixta, & salubre consilium a Religioso Viro toties datum, caeteraque salutis adjuvamenta, quae, quia ille insolenter sprevit, tam corporis, quam animae morte damnatas est, ipso Judice fatale telum in cor illius emittente.*

12. Epilogus. Edic modo, mi Christiane, quid infelicissimo homini causa aeternae damnationis fuit? Inconstantia: poenitit quidem, sed post poenitentiam ad pristinum peccatum revertitur hae damna bilis varietatione Deum luit, sed tali lapsu, qui tandem in aeternam illius poenitentiam cedit. Tu ex dictis dices, non per quamlibet poenitentiam salvari peccatorem, sed per illam tantum, quae, ut audiisti, est accelerata, proportionata & constans. Quarendus est Jesus pro peccatum amissus; nec cessandum, donec inveniat: Amen.

CONCEPTUS VII.

Poenitentiam non esse differendam.

Tu servasti bonum vitium usque adhuc. Joann. 2. Peccator differit poenitentiam, & vivit in meritis propriis.

Quid ad me nuptiae? Non mea haec est materia, quam in cathedra tractandum suscepit. Esto, Jesum cum Discipulis invitatum esse ad nuptias, ego invito peccatores ad poenitentiam. Esto, Salvatorem patratu primo miraculo convertisse aquam in vinum, ego suspens

poris conversionem peccatoris in iustum; Elio, famulus Divinae Proles, & Divinae Matris iusta obedientissime scilicet, ego magis optarem, peccatores obedire Dei mandatis; Sed quid hodie iterum de penitentia proponendum erit? Archidrius singulariter laudavit Christum Dominum, quod rusticibus convivilis ab initio usque ad finem vitam equaliter bonum subministravit: *Tu servasti hominem vitium agere abbas*. Non sic autem agunt peccatores cum Deo; vitium juvenium anorum, vitam robustae valetudinis propinat mundo, carni & diabolo, faciem autem senectutis volent offerre Deo. Quando serio admonetur, peccatum in confessione aperit, iniqua bona restituenda, malam occasionem fugendam, inimicis veniam tribuendam, verbo, penitentium, aut in inferno alteriter arduendum esse, reponunt, omnino faciam id libenter & serio, sed non modo, nunc non vacat tempus, alia vice de peccatis penitentiam agam. Eheu; quot animas istud *alia vice* aeternae damnationis consignavit! hoc enim praeceps differatur de die in diem, de septimana in septimanam, de mense in mensem, de anno in annum, quod hodie fieri deberet, & tandem infine finali fitiabilis. O quantis cum lacrymis deplorat ac confitetur Augustinus l. 8. conf. c. 5. de se ipso hanc dilationem: *Differens dicebam modo esse modo, sine parvulum: sed modo et modo non habebat modum*. Audi, mi Christiane, quid Regius Psalmista de peccatore enunciat: (*Psalm. 38.*) *In imagine pertransit homo: supra quae verba S. Basilii in Psalm. 38. annotat, quod licet Dominus Deus homini vitam dederit, multi tamen insat moruarum imaginum se habeant: Nihil differunt ceteros homines ab imaginibus earum, quae pila sunt*. Ut rem penitus intelligas, intue te imaginem, qua v. g. hodiernum convivium in Cana Galilaeae representatur. In Jesus assidet mensae, Discipuli consubulantur, famulorum aliqui cibos inferunt, alii aquam hauriunt; & quomodo hoc jam per triginta aut quadraginta annos, quibus extat haec pictura: interim nec Jesus bolum gustavit, nec Discipuli verbum protulerunt, nec famuli in ferendis cibis, aut aqua illum gressum fecerunt. Sed qui faciant? imaginem vestre vitae expertes. Parem in modum in imagine pertransit homo, praesertim peccator, tollit manum ad restituendum bonum alienum, aperit os ad deponendum seriam confessionem, movet pedes ad fugiendam occasionem: & quid fit? sic in meris inanibusque propositis perquirit, quinque, decem & plures annos perstitit sine omni effectu, velut imago mortua.

Non sine periculo sua damnationis;

3. *Propheta.* Verum scis, mi Christiane, imaginem mortuam, ut Ecclesiastis ornet, in templo tamen aeternae gloriae non recipitur: mera proposita ac desideria sine operibus salutem non consequuntur. Proinde cum ante ostium dimisimus, penitentiam debere esse acceleratam,

peccatis proportionatam & constantem; hodie dicemus, penitentiam non esse differendam ob ingentia animae pericula, quae ex tali dilatactione conflantur. Attendite. Favete.

Seit enim et brutorum animalium, et sui ipsius et aliorum exemplo, vitam mortalem esse valde fragilem.

3. *Confirmatio.* Animalia & brutae pecudes, quamvis sint rationis expertes, mira tamen sollicitudine ac cautela malis suis, quae patiuntur, mederi callent. (*Plinius l. 8. c. 27.*) Hirundo pullis suis cacitae laborantibus herba, dicta chelidonia, visum restituit: Aper, & elephas cum aegritudine corripuntur, hedra & sylvestris olea se sanant. Ursi si forte pabulando mandragoram deglutiunt, formicas in stomachi remedium devorant. Tacco plura belulinae huius providentiae paradigma, & ad Regium Psalmistam, qui hoc ipso brutorum exemplo videtur vel ad penitentiam exortat, oculos convertito: (*Ps. 43.*) *Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad Deum*. Quid vult dicere hac comparatione?

S. Epiphanius id nobis explicat, cervus ex natura sua indole in mephitibus, & felinibus devorat viperas, & alia animalcula venenata; his interim devoratis ingenti fiti uritur, qui restituenda illico ad fontes aquarum decurrit. Sitite, mi bone cervus, cur ita festinas? quia de vita periclitatur: ait enim citatus sanctus Doctor, Physiolog. n. 5. *quod si urinum horarum statio aqua se exipere non potest, moritur*. Atque hanc cervorum festinantiam ambulatorem penitens David: metuebat, ne intra trium horarum spatium a morte tam temporalis quam aeterna evocaretur, nisi interim penitentiae festinaret.

4. Mi peccator, non potest tibi animalium te adducam, quam etiam sapientissimus David non dedignatus est. Peccasti ut ille, cur ergo penitentiam non acceleras ad illud? an putas de trium horarum spatio certum ac securum esse? Plane non est; tua securitas, qua tibi ipsi ultiores vitae dies indubitanter appronitis, fundamento caret, & est manifesta diaboli decipio: fieri potest te spe tua desitui, prout destituti sunt milleni alii cum irreparabili salutis suae detrimentum.

5. Considera, quam caute procedere soles in periculis, & damnis temporalibus: Ponomus, quod per nocturnos praedones ad extremam paupertatem reductus sis, & jam Principes tibi per famulos suos ingentium divitiarum subsidium offerat; an moraberis accedere ad Principem & liberale munus acceptare? Nihil minus: Peccatum crudelissimum latro est, qui tibi gratiam Divinam, & operum tuorum misericordiam abulit; cur ergo tardas redire ad Deum, ut penitentiae adminiculo deperditos gratiarum ac meritum thesauros recuperes? Ponomus

mas quod ex improvviso in profundum puteum incidens, & jam amicus tibi finem porrigat; an recubabis, aut differes in crastinum acceptare auxilium? Nil minus: Peccatum est terribile pondus, quod te de die in diem profundius ac profundius in scelera, & in ipsum denique inferni brathrum demergit, cur ergo non continuo illud excutis? Ponomus quod Angelus de caelo hic comparet, qui hoc templi adificium intra pauca momenta ruiturum praedicat, an moras trahes, & collabente ruina te opprimi fines? Nihil minus; cur ergo non fuga tibi consulis, & penitentiam amplexeris, cum non Angelus tibi, sed aeterna Veritas affirmat, lutulum ac fragile corporis tui adificium brevi collapsurum? O mi Christiane, noli tam crasse tempus decipere, plus timendo damna temporalia, quam aeterna: agitur de anima, agitur de iactura salutis, agitur de damno irreparabili; igitur sine mora, sine tergiversatione hodie penitentiam age; quia hodie tibi Deus veniam appronitit. Dicis forte, quod etiam in crastinum veniam promittat: verum quidem est, ait S. Augustinus, in Psalm. 114. *sed hanc dilatactionem crastinum non promittit*. Dic mi Christiane, qua syngrapha certus es de vita in crastinum progroganda? Nulla: ergo hodie adhuc mori potes? Potes, hac ipse hora, qua tecum loquor, forsam mileni per orbem moriarur; qui huius mi minus quam mortem cogitantur: quod aliis accidit, quid ni & tibi accidere possit? humanum est.

6. Obstinatus Rex Pharaon, (*Exod. 14.*) postquam diuturno tempore Divina praecpta in dimissione populi Israelitici elusit, nil minus cogitavit, quam hanc diem sibi fore supremam; ideo apertas rubri maris fauces temerarie ingredi ausus est: sed ecce; reductis aquis una cum toto exercitu submersus perit. Rex Balchazar, (*Dan. 5.*) cum opparo convivio una cum suis optumatis ac concubinis assidens helluaretur, nil minus cogitavit, quam hanc diem sibi fore supremam; ideo peritis facta vasa profanare, & sese inebriare, sed ecce; ab ignota manu supra pariete scripta illi fuit mortis sententia; & ea nocte occisus est. Dives Epulo, (*Luc. 16.*) cum horrei sui dilatationem, & divitiarum suarum augmenta in animo volveret, nil minus cogitavit, quam hanc diem sibi fore supremam; ideo epulabatur splendide, & voluptates mundi pleno alveo captabat. Sed ecce; subito audire debuit funebrem vocem: *Statim hac nocte repetet animam tuam a te*. Archias Rex Thebarum; (*Platarchi in Apph.*) dum elui potique vacabat, nil minus cogitavit, quam hanc diem sibi fore supremam; ideo literas, quibus ab amico de perduellium conjuratione edocebatur, ne quidem aperuit: monuit veredarius, ut eas aperiret, quia *seria continent*, & sic cum risu reposuit, hoc ipso, quo seria continent, differenda sunt in crastinum: quid evenit? ea nocte a conjuratis interfecus est. O peccator, qui me audis, moneo te inquam amicus

tus optimus, veraris in periculo aeternae damnationis: tres iurastissimi hostes tui, Mundus, caro, & demon tibi exitum machinantur; si lapsus, praeverte periculum, quia ne una quidem hora a morte securus es; desine Deum offendi, desine in ejus inimicitia vivere, desine penitentiam de die in diem prorogare, quia tibi evenire potest, quod Pharaoni, quod Balchazari, quod Epuloni, quod Archie, & millenis aliiis evenit, qui hodie in inferno ardent non alia de causa quam quia praesumptuosa spe seduac fat temporis ad penitentiam habituros confidebant. *Seria continent.*

Et penitentiam, quo diutius differat, semper esse difficiliorem.

7. Verum ut manifeste agam, & ut ita dicam, tecum delirem, dabo te de crastino omnino securum, immo de longeva vita etiam Divina revelatione certum esse; an ideo putas penitentiam tuto ac prudenter differi posse? An non potest: qua de causa? Non dico propter infelicem statum peccatoris, non dico propter inimicitiam offensi Numinis, non dico propter conscientiae remorsum; sed ideo, quia penitentia quo diutius differatur, eo difficilius fit. Consideremus iterum mirabile exitum Regii Psalmistae. Sanctus Vir cum Divini Creatoris penitentiam admiratur, quae caelum, terram, mare, & omnia in emolumentum hominis produxit; progreditur ad aliam Dei providentiam non minus admirandam, inquit: (*Psalm. 103.*) *Montes excessi sunt cervis in refugium*. Quod montes excessi sint cervis in refugium, cum venatorum ac canum insidias evadere voluit, hoc capto facile est: verum qua ratione affirmat facer Pfalmographus, quod petra fit in asylum erinaceis? Doctissimus Pierius Valerianus nobis interpretes est. Erinaceus foemine sexus, cum conceperit, & appropinquante partus tempore aculeos sibi factos senserit, metu doloris de die in diem partum suspendit; interim magis magisque crescant ac roborantur aculei, ita ut demum erinaceo nil aliud remedium maneat super, quam angustum petrae foramen, quo se ipsam comprimat, & sic simul & semel superando tantorem partum elidit. Hoc symbolo representantur nobis *procrastinationis damna*, ait citatus Auctor lib. 8. V. Echinus; peccator, quom turpiter concepit, peccati factum per seriam penitentiam & confessionem ad partum deducere non vult: quanto autem magis differt, tanto magis aculei lancinantis conscientiae invalescant, & major fit pariendi difficultas, quia gratia Dei magis magisque deficit; potestas diaboli incrementa capit; & peccati consuetudo roboratur. O miser peccator actum est de te, nisi ad petram penitentiae mature confugas, & uno quatuor scitu difficultatem superes: interroga Monachum illum, de quo in vitis Patrum, apud Sancti, p. 7. c. 4. an non vera differram. Precepit illi senior, ut exelleret arborem heri primum plantatam; atque id praestitit absque difficultate.

justus est evellere alteram jam aliquod septimanis terram infamam, atque id fecit majore quam antea difficultate, justus est evellere annosam, & id nulla virium impensione potuit. Tum enimvero Senior submersit juvenem, hoc ipsum continere in emendatione vitiarum, quae initio frivum facile superantur; cum autem diuturnae consuetudine profundae radices egerint, nulla arte amplius eradiciantur.

8. Scio quid obicias, mi Christiane, scio, quid auctoritatem tuam in proroganda poenitentia firmat. Dicis, peccavi; & quid accidit mihi triste? Nunquam haecenus deluit spatium poenitentiae: mea pece, perierint alii, ego felicitate evasi; &c. Lepide; quia haecenus evasisti, ideo etiam in posterum te evaluatur praesumit? Erras vehementer. Fortissimus Samson a perisda meretricis Dalila, cui plus nimium confidit, misere deceptus, & Philistinis hostibus infensissimis ad incertum traditus est. Non tamen miror hunc malis perdidit quam Samsonem improvidentiam; nonne enim holdissimus Vitorum versipellis Dalila nequam, & cruentat illius consilia bina, trina, aut quatuor viginti jam exportus est? ita est: cur ergo non fatige hanc Circem? cur blandientis porro fidem adhibet? an ex magnitudine facti amoris delirus, aut vita prodigius evasit? Nempe sacer textus causam satis inhiat. (Jud. 16.) Prima vice infida Mulier vinxit dormientem validis funibus, quos ille evigilans infans aranea dirupit: altera vice ligavit illum recentibus tortoribusque laqueis, sed & hos ille velut gratiilem paleam in frusta comminuit. Tertia vice illum capillitio humi defixit, sed Samson clavum profunde demeritum absque operoso molimine extraxit. Cum igitur miser confpexit, se trinas mulieres infidias, & vitio pericula felicitate elassit, sperabat se inimicis id genus machinationibus semper elusurum; proinde fortitudinis suae arcana mulieri aperuit, & citra formidinem in ejus gremio somnum cepit: vaferrima deceptrix in somno abstrahit illi castitatem, & alto clamore, prout alias solebat, vociferata est: *Postissimum super te Samson: Jam percipite lucuolam nimis credula temeritatis ac praesidentia catastrophem, quam Scriptura hisverbis describit: Qui de somno confurgens dixit in animo suo: egrediar sicut ante feci, & me exentiam. Verum infelix Samson spe sua frustratus, pristina fortitudine privatus, & jamjam a Deo derelictus, qui antea fuit hostium victor, jam illorum ludibrium abrepus, in vincula conjectus, in captivitatem abrepus, oculis spoliatas, ad molam alligatus, atque a Philistinis quotidie illatus, irritus, despectus tandem miserabilis morte interit.*

9. O mi peccator, cuius figura teste Cardinale Hugone in Judic. cap. 16. hic Samson fuit, tu praesumptuosa securitate tibi imaginaris, quod poenitentia admiliculo toties quoties, prout haecenus fecisti, peccata tua eluere velis, dicens cum misero illo: *Egrediar, sicut ante feci: Quid si Dominus Deus in justam temeritatis tuae po-*

enam a te recederet? quid si serica contritionis gratiam tibi denegaret? quid si mors impotentem praecipitaret? quae obsecro fors tu foret in aternitatem abeuntis? haecenus decies, vigesies, trigiesies, aut centies repetitis peccatis Deum offendisti, & ille pro sua misericordia & longanimitate tibi emendationis tempus indulgit, quod si impudenter pergas impius esse, & temeraria spe te ipsum laedes, Deum semper tibi benignum fore & semper poenitentiae tempus concessurum; nonne haec ipsa praesumptio ac impudentia in celum clamat, atque iustitiam Dei ad ultionem & inferendam tibi repentiam morem provocat? Eheu metue, quia sic solet Deus peccatoribus, cum minime pateverint, vitam & impietatis cursum abrumpere; ita non ego te, sed purpuratus Doctor admonet, quem paulo ante citavi: *Quatuor deceptions Dalila sunt, peccati abusus, peccati excessus, peccati desensio, &c. Et prioris amissio, & tribus aliquando liberat Deus, & quarto raro non nunquam. Dicis: Deus Misericors est, multis peccatoribus semel similibus pepercit: Ego, sed plures aeternam perdidit, & quorum numero tu futurus sis ignoras. Non nego gravissimos peccatores fuisse salvatos, sed affirmo incomparabiliter plures fuisse dimissos. Deus non adeo serviliter est homini ad obsequia, ut licet vocans tempore valetudinis centies, aut milites contemnatur, tandem nihilominus peccatori, cum penitere tempore aegritudinis vult, gratias suas offerat ac subministret. Non ita certe, & ejus clamorem tempore angustia Deus non audit, ait S. Gregorius, l. 18. mor. c. 5. qui in praesentia tranquillitatis tempore clamantem Dominum non audit. Audiamus hac super re historiam, quam Cardia. Algrini recenlet.*

10. Peneator quidam iniustus lucris & oppressionibus pauperum ditescens a sacro conscientiae arbitrio sepe sapius, interpositis etiam Divinis supplicibus, suis ademptis, ut scilicet poenitentia, & honorum iniquorum restitutione saluti suae consideret, quae ille monita & minas tanquam bruta fulmina respicit, illud identidem oggannans, superesse adhuc fat temporis, quo de anima cogitare. (Joannes Algrini Ord. S. Bened. Epilr. & Cardinal.) Sic trantere menses, sic anni, sic lustra, donec tandem infelix homo periculosa aegritudine correptus decubuit. Hic enimvero sacerdos nequaquam morari, sed instantius quam unquam antea poenitentiam & restitutionem urget: idipsum ut faceret, rogabant domestici, rogabant filii & amici, rogabant Medici, qui de vita ejus temporali acium esse uniformiter asserbant. Certe haec preces & bona consilia non aliud erant, quam Dei vocantis ac miserentis beneficia: quid autem ager? repetitit obliuissate suam neminem, necdum adesse extremum tempus, acium se poenitentiam cras, aut post aliquod horas, aut paulo post: Instantibus sacerdotibus & amicis jam cibum, jam potum, jam medicinam, jam discursum, jam alia negotia petiit, & sic inf-

sus festisque obdormitaliquantulum. Quies erat raptui, quam somno similior; cum enim vigilans ad se rediit, horrendum ejulare, ac fletulentem vocare coepit, velle se commissorum confitendum & poenitentiam peragere. Sacerdos suis partibus non desuit, agrote examen conscientiae, acium contritionis, aliisque hac in re necessariis pravit; verum frustrare conatu: ager enim cum de rebus profanis discursus incidit, sibi erat praesentissimus, cum autem de animae actibusque ad justificationem pertinentibus ageretur, erat confusus, perplexus ac turbulentus. Tum denum vociferabatur, o poenitentia, ubi es? Monente sacerdote, ut Deum veniam precaretur, ac contritionem eliceret, reposuit, non possum dum volo, quia dum peto, non volui; & sic exspiravit.

11. *Epilogus.* En mi peccator, quam poenitentiam lose teipsum decipias, cum putas poenitentiam esse tu pendere arbitrio, & Deum toties actum dilulum eo tempore, quo penitere voles, necessaria tibi auxilia praesto prompteque datum. Miserrandus hic peccator perit, & in inferno ardet, ardebitque aeternum, quia bonas occasiones neglexit, salutaria monita sprevit, & poenitentiam de die in diem distulit. O si hodie Dei miserantis indulgentia unicum recuperanda saluti momentum obtinere posset, quam alacriter & sine omni dilatione ad sacrum tribunal advolaret, & obstupescenda aeternitate peccata expiaret! Tu dicte alieno. Ammo sapere, & judiciorum Dei, qui sunt abyssus inscrutabilis, continuo memor, time ac tremente, dum hodie non vis, cras non possis. Eja; excute lethargum, qui mentem tuam demone instigante occupat, & decerne per seriam poenitentiam hodie adhuc antequam sol occidat, cum Deo tuo redire in gratiam; proinde jam nunc in genua, & compuncto pectore dic: O Deus meus, Bonitas innata doleo, ac intimis animi mei medullis affligor, quod te tam impie, ac crudeliter ostenderit, atque insuper vocanti tamdiu non responderim. Eja jam venio ad te, & peccata mea tanquam offensas tuae Divinae Majestatis toto corde desilo; deinceps potius mille mortes optetam, quam mandatorum tuorum transgressionem te amplius ostendam; &c. &c.

Dominica III. post Epiphaniam.

CONCEPTUS VIII.

Poenitentiam non esse differendam usque ad mortem, Leprosus veniens adorabat eum. Accessit ad eum centurio. Matth. 8.

Sicut remedia in morbis corporis, ita & in morbis animae acceleranda.

1. Leprosus pro suo ipsius, centurio pro famuli salutem Christo supplicat, coque exemplo nos edocent, quanta alacritate, ac sollicitudine homines in morbis aliisque malis temporalibus constituti ad quaerenda remedia festi-

ment. Non illi hodiernam impetrandae valetudinis opportunitatem negligunt, non supplices preces in crastinum, in septimanam, aut mensent proximam suspendunt; sed hodie cum Christus de monte descendit, hodie dum in urbem Capernaum pergit, illum rogant, & adorant; quia merito metuunt, non caleatis Archiatere graviflente interim morbo, in hac confinia non amplius redituros, aut saltem in neglecta hujus occasiois penam non amplius ipsi opem laurus esse. Hac cum ita sint, vel maxime mirandum est, quod homines Christiani superno fidei lucina imbui, non eadem sollicitudine malis spiritualibus, quae animam concernunt, mederi satagant. Peccatum est morbus animae omni lepra ac febris denterior, & quo diutius distimulatur, eo magis magisque ingravescit, atque miserum agrotantem tandem aeterna morte perimit. Qui ergo fit, quod peccatores, cum admonentur, ut Christo Domino pro valetudine animae supplices fiant, ut in genua procidant veniam rogent, ut poenitentiam pharmacum capestant, quae fit, inquam, quod frivole respondeant jam non vacare tempus, tractanda esse alia negotia, cras aut perentiae fe curam animae habituros, & quae sunt similia? sic in peccato & Dei inimicitia pro complexus menses & annos perseverant, atque tandem maximum ac summum necessarium salutis negotium, id est poenitentiam in ipsum mortis articulum rejiciunt, dicentes: tunc fac temporis fore placendi Deum, & salutem unum contritii peccatoris gemitu impetrandi. Verum o quot milien in inferno ardent, qui hac praesumptuosa spe seipsum deceperunt occasio, quam hodie neglexerunt, cras non rediit, & in fine Deos desierunt, id est, ea gratiarum auxilia, quae adeo secure fidei promiserant, non illis subministravit.

Et poenitentia ad mortem non differenda est.

2. *Proposio.* Quemadmodum igitur ante octiduum diximus, poenitentiam post peccatum una quaedam die, aut hora esse differendam; ita hodie dicendum erit poenitentiam multo minus esse differendam usque ad mortem. Poenitentia ad mortem usque dilata non est Deo accepta; Primo quia est poenitentia valde incerta; secundo quia est poenitentia proflax temporaria; tertio quia est poenitentia solum cordis. En iterum materiam & diversioem hodierni sermonis. Attendite, Favete.

S. I. Quis poenitentia in morte est incerta.

3. *Confirmatio.* Poenitentia ad mortem usque dilata est valde incerta, sic habet prima pars sermonis; ubi notandum, hanc incertitudinem, de qua loquor, non se tenere ex parte Dei: si enim revera peccator in ultimo mortis momento seriam animae compunctionem, integram confessionem peccata sua detestatus fuerit, dabit illi veniam Deus, utpote qui interposita sua infinita auctoritate promittit, quod impietas impia non docetis ei in quacumque die conversus fuerit ab iniquitate sua. (Ezech. 33.) Verum haec poenitentia

entis incertitudo se tenet ex parte peccatoris, quia in mortali lectulo propter capitis intemperiam, propter animum perplexitatem, propter vitæ præteritæ memoriam, propter præsentis mali angustias, propter futuri iudicii metum, propter morbi symptomata, & alia impedimenta non erit dispositus ad eliciendis vix homines sani ac vegeti sunt pares. Die, mi Christiane, nunquam grande aliquod infortunium expertus es, v. g. incendium, quo ades tibi absumpta sunt, furtum quo erumena tibi pecuniis evasata, aut mortem, qua clarissima proles, aut patens tibi atreptus est? Recogita, nunquid per plurimos dies ita atonitus permanisti, ut impossibile tibi fuerit de alio magis, quam de fune hinc privatione cogitare? dies integros absque ulla Dei recordatione consumpsisti, folitæque devotiones aut delectatissima mente persolvisti, aut omnino intermissisti: adeo voluntas tua præsentis mali fensu occupata non poterat ad aliud, quam ad hoc ipsum se applicare. Quid ergo eveniet peccatori in motis articulo, cum non de adibus, non de pecuniis, non de proliis, sed quæ super hæc omnia æstimabilis est, de vita amittenda res agetur? an non putas, quod exiguas vires illas, quas ad amandum Deum & detestandum peccatum applicare deberet, in apprehendendo morbi periculo, & averteendis ejusdem molestiis, item in timore & dolore uxorem, filios, familiam, bonâ fortunâ, & quod est amplius ipsam corpus amittendi collocabit? Profecto ita se res habet; propterea solenne est ac indubitatum S. Isidori estatum: l. 2. de officiis c. 16. *Esit bona est ad extremum conversio, tamen multo melior est que longe ante finem agitur, ut ab hac vita securus transeat.*

4. Ex hoc ipso S. Doctoris pronuntiato clarissime patet, quam imprudenter agat peccator, qui huic incertitudini finalis penitentia se committit. Scit fide Divina, quod cum Israelitis ad palmas in Elim, id est ad æternam beatitudinem, prout interpres est Origenes Homil. 27. in Num. pervingere non possit, nisi prius amaras aquas in Mara, id est penitentiam guverit, & tamen in negotio tanti momenti, et quo pendet æternitas, incerta eligit, ac certâ dimittit; ubi ratio? ubi prudentia? Elic, mi Christiane, nunquid, cum iter faceremur, ex duobus equis tibi oblati generosorem? nunquid cum periculo agrotas, et duobus Medicis magis expertum? nunquid cum conubium inire cupis ex duabus amantibus meliorem scernis? Ita omnino est; sic soles in omnibus negotiis, ubi de vita, de valetudine, de lacris, imo & de commoitate tua agitur, procedere: *Quare ergo*: (verba sunt sancti Chrylostomi.) Hom. 23. in 2. Cor. *quare, cum de anima vitæque æternitatis consilium tibi, imbecillioribus visis fundamentis, præstita, sepe, aliquando ponens? quare totam æternitatem casuali Fortuna committis? forsitan salvabor: sepe aut aliquando factum*

est, quod peccator in ultima hora veniam & salutem impetravit: in non ratio & prudentia dicitur, in periculo damni tam magni & irreparabilis tutior eligenda esse? Inuere Davidem; cum palmares injurias ulturus, quas fastuosus Goliath quotidie contra populum Deum defuit, in bella processit, oblatam sibi Regis Saul armaturam acceptare noluit, sed in pastoralibus baculo ac suada Victoria spem omnem collocavit, atque in hunc finem proquiri scriptura, proximo de torrente elegit sibi quinque limpidissimos lapides. (1. Reg. 17.) Quid agis, mi bone David? Nunquid in Dei nomine in arenam progrederis, atque ideo arma Saul recusas, ut non illis, sed potius Divino adjutorio gigantes caedes attribuas? Ita omnino est, ait Basilus Seleuciensis Orat. 15. ad quid ergo lapides? confide in Deo, Confido, respondo quidem, verum & ago, quæ agere mearum est partium; Ego; cum autem victoriam vi lapidum speras, cur illos de torrente colligis? an putas illos in campo & in ipsa certamine palæstra tibi defuturos? hoc nescio, respondet David, & ideo provide ago. Ergo providentia fuit, quod David fecit? omnino ait Abulensis: Venit generosissimas Juvenis ad ripam torrentis, vidit ibi lapides ibi perquam accomodatos, cogitavitque, an in ipsa certamine palæstra, ubi gigas me expectat, dentur lapides, nec ne; proflus incertum est; ergo expedit, ut securior eligam; Abit a me, ut in te tanti momenti, et qua omnia meo felicitas, ipsaque vita dependet, inopinatæ cæcitate evenit mihi, non credam, sine mea pace ibi lapides vel non sint, præter hic in torrente certo eligere, quam ibi dubioso expectare. Ita annotat in hunc locum laudatus Abulensis: c. 29. in 1. Reg. 17. *Elegit sibi lapides de torrente, quia forte postea, quando pugnavit, non reperit lapides in loco.*

5. Mi Christiane, per omnem vitam nobis decertandum est cum infernali gigante: hoc autem certamen nunquam erit acris ac periculosus, quam in hora mortis, ubi adversarius tanto sæviter crudeliter, quanto temporis spatium est angustius, & lucrum aut damnæque spæque consequens majus: crede mihi, quod halitus trahis, tot passibus propius ad hoc certamen accedis. Quæ vero arma tibi comparas ad vincendum gigantem? En Deus jam tibi de torrente lux misericordie opportunos lapides oblat, ait Cardinalis Hugo, 1. Reg. 17. id est actus justificativos, præteritæ perfectam animi contritionem. Quid agis? si jam nunc de id genus lapidibus tibi propiciis, facile videtur evades; at si vero tunc primum, cum pugnamus est, accipere incipias, quid de te fiet? An putas, ipsa palæstra, volo dicere, in mortali lectulo, necessariis lapides in venturus es? Dubio; & si revera spes te decipiat, victus, oculis, & æternum perditus es: cur ergo salutem tuam tam dubio casu reservas? Dic, cur? Ego ad alterum punctum progredior.

6. Penitentia ad mortem usque dilata non fo-

lum incerta, sed etiam proflus temeraria est, adeoque indigna, quam Deus respiciat. Ut probe me intelligas, mi peccator, scias velim, quod supernaturalis dolor, & contritio de peccatis fit liberale donum, quod Deus homini pro libitu concedere, aut sine injuria negare potest; & voluntate autem humana neutiquam dependet. Quam impudens igitur est tua temeritas, quod coelste hoc auxilium a Deo nunc oblatum non acciperes, illudque tibi in ultima vitæ tempora indubitanter appropinatas, ac si de gratis divinis disponere non Dei, sed tui esset juris ac domini. Nonne hæc ipsa temeritas meretur, ut illa gratiarum auxilia pro nunc non accepta, & pro tunc presumptuose sperata in mortis articulo in penam tibi subtrahantur? Meretur utique, & sic solet Deus; Audi terribiles minas, quas Dominus Deus per sacrum Proverbialem supra ejusmodi procrastinatos denotat. (Prov. 1.) *Vocavi, & non venistis, extendi manum meam, & non suse, qui respiceret. Despeixisti omne consilium meum, increpationes meas respexisti. Haec sunt accusationes & querelæ, quas Deus profert contra peccatorem, deus subnectit sententiam omni contrito horribiliorum, dicente: Sævas, quod factum est, non fuisse humane industria, sed tuum fuisse divini iudicii. In quo autem consistit divinum hoc iudicium? In hoc, quod licet Abalon liberus manus & gladium ad latus habuerit, tamen Dominus Deus illum excecavit, ut opportuna seipsum salvandi remedia nec agnovit, nec applicavit. Ita in hanc locum Abulensis, q. 12. in 2. Reg. 18. *Abaloniam mortuus non attendebat, quod ad liberacionem suam facere possit: sed sententiam Domini propositam exspectabat: præsentis illum Deus, ne attenderet ad ea, quæ sibi utilis erant. O terribilia Dei iudicia! an non peccator merito contemnitur, & idem, quod Abalon contigit, & sibi metus? pergit nunc obstinatus contra Deum rebellis arma captare, atque in impietatis lux turbi bona consistit, & admonitiones omnes contemnit: sperat in articulo mortis se gladium & liberam manus habiturum, quibus vincula infernalis captivitatæ rumpere valeat; verum quid fit? Deus in horæ ultimæ extremitate æperplexitate illum confunderet, ut quid factu necessarium, quid utile, quod ad salutem proficuum sit, proflus ignorabit. Percutitur hæc animadversio peccator, ait S. Augustinus, serm. 3. de Innoce. & 57. & 38. de Temp. *moribus obliviscatur sui, qui dum vivere, oblitus est Dei. Verum, ut laxillimus sim, dabo peccatorem in æque remedia salutis expeditissimam habiturum, dabo Deum illi hæc gratiarum auxilia non denegaturum, dabo illum penitentiam æternam; tamen metuo hanc penitentiam non fore sinceram, & per consequens, non fore æternæ beatitudinis meritorem. Quare? Rationem afferet tertium punctum;***

ingeminavit frigidum illud: *Peccavi, peccavi, tamen desperabam morte abiti. Invenies plures alios, qui iusto Dei iudicio in morte penitere voluerunt, & non potuerunt; quia cum potuerunt, non voluerunt. Exemplificemus hanc veritatem porro in Abalone.*

8. Sceleratus Filius contra pietissimum Genitorem confiato exercitū rebellavit, neque deditur, quod a flagitioso facinore internis conscientie simulis, & externis amicorum consiliis sepe (sepius fuerit demontus, quæ tamen omnia obstinate despicit. Quid evenit? in prælio victus, & in fugam actus e quercu, subter quam petrastrifit, capillis hæsit, & a Jobo tribus lanceis confossus est. Casus iste quam luctuosus, tam etiam mirabilis est; an fieri potest, inter tot milites & Belliduces, quibus mansuetissimus David expresse curam Abalonis commendavit, nullum fuisse reperitum, qui pendentes illic fuisset? Quin imo, mi Abalon, an non brachii & manibus liber es? cur ergo a pilliti non dum dissolvit? cur evaginato, quem ad latus habes, accinax ramum non abscondis? Fateor, hæc Scriptura historica credum difficillimè videri potest, nisi a sancto Chrylostomo in Pal. 7. dilucidaretur, dicente: *Sævas, quod factum est, non fuisse humane industria, sed tuum fuisse divini iudicii. In quo autem consistit divinum hoc iudicium? In hoc, quod licet Abalon liberus manus & gladium ad latus habuerit, tamen Dominus Deus illum excecavit, ut opportuna seipsum salvandi remedia nec agnovit, nec applicavit. Ita in hanc locum Abulensis, q. 12. in 2. Reg. 18. *Abaloniam mortuus non attendebat, quod ad liberacionem suam facere possit: sed sententiam Domini propositam exspectabat: præsentis illum Deus, ne attenderet ad ea, quæ sibi utilis erant. O terribilia Dei iudicia! an non peccator merito contemnitur, & idem, quod Abalon contigit, & sibi metus? pergit nunc obstinatus contra Deum rebellis arma captare, atque in impietatis lux turbi bona consistit, & admonitiones omnes contemnit: sperat in articulo mortis se gladium & liberam manus habiturum, quibus vincula infernalis captivitatæ rumpere valeat; verum quid fit? Deus in horæ ultimæ extremitate æperplexitate illum confunderet, ut quid factu necessarium, quid utile, quod ad salutem proficuum sit, proflus ignorabit. Percutitur hæc animadversio peccator, ait S. Augustinus, serm. 3. de Innoce. & 57. & 38. de Temp. *moribus obliviscatur sui, qui dum vivere, oblitus est Dei. Verum, ut laxillimus sim, dabo peccatorem in æque remedia salutis expeditissimam habiturum, dabo Deum illi hæc gratiarum auxilia non denegaturum, dabo illum penitentiam æternam; tamen metuo hanc penitentiam non fore sinceram, & per consequens, non fore æternæ beatitudinis meritorem. Quare? Rationem afferet tertium punctum;***

9. Penitentia ad mortem usque dilata non effe-

ria, quia est coacta, & quasi vi extorta. Quæ est ista penitentia, ait S. Augustinus, Hom. 41. & 50.

quando peccare non potest: Nonne peccata te dimiserunt, non tu illa? Eundem in modum loquitur S. Hieronymus, Ep. ad Dam. *Qua est ista penitentia, quam solum qui accipit, quia se vivere non posse amplius credit?*

10. Imaginemur nobis indomitum ac sternacem equum, qui excussio fessore, sine freno, sine obice currens in medio cursu ad obvium ingentis fluminis crepidinem delatus gressum sistit: quæro, an ideo a cursu cessat, quia ad obedientiam Domini redire desiderat? certe non, sed ideo, quia currendi viam non amplius habet. Item dici posse videtur, quando peccator excussio Dei timore usque ad finem vitæ pravos sequitur appetitus: verum qualem est, quod ob angustias animi ex lethali morbo exurgentes quasi ad obvium fluminis alveum ille jam non peccet amplius: sed an inde hoc provent, quia peccare amplius non vult? Nihil minus: unde provent, quia non potest. Non est timor Dei, qui receptis habentis infranctas fides cupiditates, sed est vita iam emensa. *Qui prius a peccatis reliquitur, quam ipsa reliquit, ex non libere, sed quasi ex necessitate condemnatur, axioma est, ex sacris Canonibus desumptum. (De Pœnit. dist. 7. c. null.)* Et igitur peccatorum in illis temporibus angustias concipere firmissimum propositum, illam maledictam domum non amplius frequentandi: an hoc facit ex desiderio emendationis? Non; sed quia clare videt, quod jacens in sepulchro domum illam non amplius adire valeat. Et igitur peccatorum tunc accipere, ut bona illa qua lesa resituantur, an hoc facit ex motivo iustitiæ? Non; sed quia videt, quod moriens bona temporalia per se amittere debeat. Et igitur peccatorem tunc in gratiam redire cum inimico, an hoc facit amore Dei? Non; sed quia videt, quod occasione vindicandæ una cum vita sibi eripiendæ sint. Et quamvis morituriens asserimet hæc omnia iam agere in Dei amorem & peccati dejectionem, nequam tamen acquiescit, sed sentio cum Hugone de S. Victore, de Sac. l. 2. p. 14. c. 15. *Facile est, ut homo se nolle putet, quod posse non datur.*

11. Quod autem periculum grande subit, ne Deus penitentiam ejusmodi seram, & vi mortis quasi extortam non accipet, desumo quodammodo ex Scriptura. Cum fastuosus Rex Nabuchodonosor in erecta aurea statua se ipsum adorari præceptis vidit in somnio excelsum arborem, in cuius ramis volucres calidissimæ habitabant, & sub cuius umbra animalia terræ quiescebant. (Dan. 4.) Et ecce; subito terribilis vox insonuit, præcipiens: *Succidite arborem: Quæ quisque est ille, qui per hanc arborem præfiguratur? Tu es Rex, aiebat Propheta Daniel ad Nabuchodonosorem; propter peccata tua præcipit iustissimus ultor Deus te e hominum consortio eliminari inter sylvestres pecudes instar bovis gramen vorabis; verum cape meum consilium: Peccata tua elemosinis redime, & forsitan ignoscet delictis tuis.* Hæc sacra Historia, ubi præ cæteris adverte mirabilem Prophetæ loquendi mo-

dam; *Forsitan ignoscet.* Quæro enim, an non benignissimus Deus peccatoribus vere penitentibus veniam promittit? Promittit; cur ergo Daniel adhibet vocem dubitativam *Forsitan?* quæ de causa, inquit mecum Salvianus, *dat consilium de actu, & tamen dubitat de effectu?* an & Nabuchodonosor serio contreratur & ponit, veniam non certo obtinebit? Certo non obtinebit, sed *Forsitan.* Non intelligi hanc Scripturam; succurrat mihi Salvianus; ut mysterium intelligas, inquit, considera bene, quando & quo tempore Propheta Nabuchodonosori consilium penitendi suggererit: nonne tunc primam, postquam feralis vox iam insonuit: *Succidite arborem!* atque hæc de causa dubitavit Daniel de venia danda: *Forsitan ignoscet.* Siquis tunc primam penitentiam agat, cum decreta iam lethali sententia mors præ foribus fiat, non nego quidem penitentiam posse esse Deo acceptam, sed neque affirmo: forsitan veniam dabit, forsitan non: remissio peccatorum proportionatur poenitentia; sicut ergo poenitentia est dubia, ita dubia etiam est remissio peccatorum. Audiamus verba Salviani dicentis, ap. Barz. serm. 8. n. 10. *Ex quo intelligi potest, quam difficile iam in supremis poenitentia ad perfectam indulgentiam pervenire possit.*

12. *Epilogus.* His verbis Salviani, quod super raddam, non habeo, nisi quod salutaria monita repetat, & quemlibet peccatorem per suæ salutis amorem rogem, ut nunc dum vita valet, nunc dum Deus vocat, nunc dum opportuna adest occasio, poenitentia & conversionis negotium serio suscipiat, quanto enim id agat lenitius, tanto periculum damnationis est gravius: neque Deus facile respicit peccatorem, qui præ certa poenitentia eligit incertam, præ humili ter precariam, præ libera confessione. *Queris fortasse, an ergo omnem illum peccatorem credam infernalibus penis addicendum iri, qui primam in ipsis adeunda aternitatis consilium poenitentiam agit? Respondeo cum sancto Augustino, ser. 36. c. 4. P. Lohner in Bibl. V. Pœnit. §. 3. n. 36. Non quidem dico damnabitur, sed nec illo liberabitur. Deus solus scit, quid futurum sit; verum hoc est certissimum, salutem ejusmodi peccatoris esse incertissimam, esse periculosissimam, esse maximè dubiam; Et sic fatis de hæc, de qua proxime plura; conclusionem facio cum eodem S. Augustino: *Vis a dubio liberari, tene certum, & dimitte incertum: ago poenitentiam, dico sanctorum &c. &c.**

Dominica IV. post Epiphaniam. G O N C E P T U S I X.

De Difficultatibus seræ & ad mortem usque dilatæ Poenitentia.

Motus magnus factus est in mari. *Matth. 8.* Sicut navicula in mari, ita peccator in articulo mortis periclitatur.

1. **Q**UIS non intima commiseratione tangatur erga Apostolicam Naviculam, quæ hoc

dije in extremo naufragii periculo fluctuat: Eheu! nisi brevi tumultuosa tempestas resideret, actum est, perditæ est, submersa est: sed quid mirum? tres habet fortissimos inimicos, qui de ejus perniciem concurrunt; Itane omnino tres? Ita est; Primus inimicus sunt venti, qui ab aquilone & austro horrendum in modum exurgentes miseram naviculam, quæ non vult, adens impellunt, ut in momentanea singula ad scopulos & scyres metat allidi. Alter inimicus est mare, quod ex fundo ebulliens & fluctus motibus aquales extollens navicula nunc in altum jactitat, nunc in profundum resorbet. Tertius inimicus (loquar an subteritum?) videtur esse ipse Dei Filius, qui periculosam tempestatem unius verbi imperio sedare posset; ad tamen adofacere diffimulat, ut potius altum dormiret. His proinde consideratis circumstantiis non errant Apostoli cum pavidi & metu fere exanguis vociferari ceperunt: *Domine salva nos, perimus.* Quid vero ad rem nostram concluso? Dilucidissime, & auctius ante oculos, poenitentiam feram, & usque ad mortis confinia dilatam non esse acceptam Deo; quia est incerta, quia est temeraria, quia est coacta; Non locutus sum per aures, ut indicentur rigorem: id enim jam dudum ante me docuerunt sancti Patres ap. Seg. Hom. Chr. p. 3. disc. 1. n. 16. & Concilia, ubi sanctus Cyprianus, sanctus Isidorus, sanctus Gregorius, sanctus Hieronymus, sanctus Ambrosius, sanctus Bernardus, sanctus Thomas & alii; juxta præ cæteris audire solam Augustinum: *Siquis postus in ultima necessitate agnitionis voluerit accipere poenitentiam, non illi negamus, quod petat, sed non profuturum, quod bene hinc erit.* Concilia quoque attinet, fatis sit nobis scire, quod Arelatense decidit, infirmis ad extrema deductis, & tunc primum converti volentibus, sacram Communionem negandam esse, usque dum pristinis restituti viribus dignos poenitentia fructus faciant. Concilium vero Neocasariense insuper prohibet, ne tam tardi poenitentes, postquam convalescerint, ullo modo ad gradum sacerdotalem admittantur, rationem addens, quia nimium fidei illorum parum aut nihil tribuendum esset. Unde & hoc fidelium genus per opprobrium inter Christianos vocari solebat: (*Baron. ap. Seg. loc. cit.*) *Christiani levari*, ut qui non vellent Christianorum more vivere, quam dum fatali lecto premuntur. Etiam non frivole, sed solide locutus sum cum sanctis Patribus, & Conciliis.

Hinc poenitentia ad mortem dilata est valde difficilis.

2. *Propositio.* Quo in adeo dicorum me non pœnitet, ut eandem doctrinam prosequens ajam: Poenitentiam ad mortem usque dilatam esse tam difficilem, ut merito tanquam inanis & nulla improbari debeat. Unde autem, & quibus de causis oritur tanta difficultas? Ex eo, quia peccator in illa adeunda aternitatis extremitate non minus periculosa tempestate obvetur, quam qualis hodiernam Apollololum naviculam concu-

lit: ad hanc uti dictum est, tres cause concurrerunt, venti furentes, mare effervescent, & Christus Dominus non statim malo occurrens: Eadem triplex ratio est, quæ in mortis articulo poenitentiam valde difficilem reddit, atque peccatorem in aterni naufragii periculo adducit. Percipite meam mentem, & lavete.

§. I. *Primo: quia tunc vis demonis est maxima.*

3. *Confirmatio.* Prima igitur causa, quæ hodiernam concitavit tempestatem, sunt venti furentes; & prima causa, quæ poenitentiam in morte admodum difficilem reddit, sunt tentationes demonis, qui, quanto scit tempus esse brevius, tanto vim ac rabiem suam exerts impensus. Venti solent ad finem diei majorum impetu furere, id ipsum contingit in tentationibus, quæ in extremis peccatorum jam moribundum furiosus aggrediuntur. *Descendit diabolus ad vos;* ait Apocalypiticus Vates, (*Apocal. 12.*) *habens iram magnam, sciens, quia modicum tempus habet.* Verum qualem est, quod (lygus) Iatro pot omnem hominis vitam nunquam non infatur, sed ira hæc levitas videtur, si confertur cura illa magna, quæ sub finem vite exardescit: *Quantum brevitate temporis angustatur, tantum multiplicitate crudelitatis expanditur:* ita loquitur S. Gregorius l. 34. moral. c. 1.

4. Est forsitan aliquis, qui suggestionibus demonis cedere potius, quam illi superare assuetus, non capiet, quod dico; quare lubet id familiari similitudine elucidare. Si quid aliquando credidit emitti v. g. vestem, aut rem, quæ ad supellectilem pertinet, observaveris, quod a mercatore, quotiescunque in foro aut alibi obviam tibi factus est, nunquam solutionis faciendæ admonitus fueris: sed possumus, quod iam patriam deserere, & in aliena provincia habitare decreveris, quamprimum mercator ille hæc nova perceperit, sine mora importator fiet, & solutionem iteram, iteramque interpositis etiam minis urgebit. Unde talis mutatio? Ex eo, quia quis verè perpendit mercator, si te solum mutare, & in locum procul distans abire sinat, debitum tibi nunquam expungendum. Talem quoque mutationem demonis experieris, mi Christiane; dicit ille intra te: ecce hæc anima est in prociactu ex hoc mundo migrandi in aternitatem, si non jam omne jus meum, quod in illam acquisivi, cum usurus exigo, non dabitur mihi amplius tempus illud prosequendi, non habeo amplius tempus illam tentandi, nec illa colligere contentiendi. Hinc impulsor omnes vires coniecit in puncto illo, facietque, ut pavor & angor miser peccatoris tentationum suarum impetu succumperere augeatur.

4. O quanta est diaboli in morte tentandi potentia: (*Sarius in vita.*) dicebat sanctus Comes Elzearius, jam mortis vicinus, qui tamen in carne sicut Angelus vixit, & cum sponsa sua Delphina in statu matrimonii virginittatem servavit. Jam quanto terribilior erit illa vis, ubi agitur de peccato-

iam in omnibus vitis inveterato? diabolus eo tempore; ait Angelicus Doctor, (S. Thom. quodlibet. 11. q. 9. ar. 12.) potest adeo commovere humores corporis, ut una res pro alia appareat vigilantibus; sicut dormienti evenire solet: in quos autem magis tyrannicum hoc suum imperium exercebit, quam in illos, qui tota vita voluntarie se illi subjecerunt? Et tunc peccator, in ea rerum confusione te facili brachio prevalitur speras? Nunc dum viribus integris tibi confitas, tantam experiris vincendi difficultatem, ut hanc etiam in sacro tribunali tanquam scelus tuorum exultationem obtendere soles, quomodo ergo tunc viribus fractus, ac perplexus victoriam obtinebis? nunc non potes unicum pondus de terra levare, quomodo ergo integrum centenarium te in extrema infirmitate levaturum confidis? adum ages.

6. Sed dicis, non paucos huiusmodi peccatores tranquillo mori? Respondeo, heu! ista tranquillitas omni tempestate magis suspecta est; si peccatores video inveteratum, qui in mortis articulo timet & tremat, metuo quidem, ne in diffidentiam, & ultimatam in desperationem probatur: verum cum eandem nulla commotionis signa edere conspicio, longe magis de illius salute dubito; quia homini impio tam placida mors aliunde provenire non potest, quam ex eo, quod damnus iam plene ac secure possidet pradam. Canis si cornucopiae stiterit, etiam ipse subsistit, non latrat, non se movet, licet prius quam illum attingeret, fursum deorsumque currendo, indefessus strepitus ediderit: atque hanc ipsa quies clarum est indicium, volentem esse deprehensum, & quamvis eam adu non apprehendat, apprehendit tamen, cum herus permiserit. Sic discurrendum est de tentatoris, & morientis quiete: diabolus non semovet, quia jam animam certo possidet. Dubitas? ergo adu, quid Raulinus tr. 1. ferm. 17. enaret; sceleratus quidam flagitio post commercium longo tempore cum demone habitum tandem incidit in manus iustitiae, a qua ad restum condemnatus fuit. Jam ductus in locum supplicii, pro eo quod magna cum animi compunctione deberet invocare Deum, vocavit demonem, ut se e manibus huius liberaret: sed omnia in vanum; tandem post repetitas invocationes quasi invitus comparuit malignus impositor, illicque ingentem attritionum calcem, quam humentem portabat, ostendit, inquit: hos omnes calcēs post te currendo attrivi; cum vero te iam affectus tuus, adeo simplicem & stultum me putabis, ut te e manibus meis dimittam? Morere tantum & despera, id enim est, quod desidero. Nota mi Christiane, quam agre diabolus dimittat in morte, quem tibi serventem habuit in vita; verum & audi plura in altero puncto.

§. II. Secundo quia voluntas hominis est valde perplexa.

7. Altera causa, quae ad hodiernam concurrat tempestatem, atque Apostolicam navicula-

lam in periculum naufragii coniecit, fuit multatissimo mare: In nostro proposito per mare intelligo instabilem peccatoris voluntatem, quae tunc temporis a recordatione praeteritorum, quae amissione praesentium, a metu futurorum, item a pravitate habitibus, & animi passionibus tanquam toridem fluctibus hinc inde iactabitur. Superi boni! cum nunc peccator dum corpore feras, mente liber, spiritu vegetus, sensu vivax est, tantam sentit difficultatem condignas de Deo, ejusque honore concipiendi cogitationes; quanto minus capax erit tunc, cum viribus exhaustis, morbi gravitate oppressus, capite debilitatus, somno & infirmitas fatigatus in extremis jacebit? tunc cum leucis circumstantibus medicis, qui pharmacorum sumptionem urgeant, amici & consanguinei, qui dispositione testamentaria admovent, uxor & liberi, qui externo luctu & lacrymis interitus morientis dolores mirum quantum augeant? Plane hoc edere est contra naturam!

8. In illo praesidio, quo Carolus V. Imperator capto Electore Saxoniae Lutheranorum exercitum interfectione delevit, fama increbuit, passimque vulgata est, in iustitias calum prodigiis illo die rem Caesaris adjuvissit. (Beter in Diss. Memorabil.) Cum igitur post aliquod temporis intervallum Parisiis esset Dux Albanus, qui praesidio non exigua ejus pars interfuit, interrogatus fuit a Rege Franciae num vera fuerit illa prodigia, quae rumor sparserat? cui Dux respondit, se eo in praesidio tantum negotii habuisse in terris, ut observare non posset, quae contingerent in caelis. O utinam non insipidum peccator in hora mortis dicere possit; quippe in lecto illo cum doloribus tam corporis quam animae tam acerbe configit: item propter familiae male constitutae necessitates, propter debita nondum extincta, propter filios nondum adultos, propter filias necdum in Matrimonio collocatas adeo cogitandum haberebit, atque, ut paucis absolvam omnia, in terrena eo affectu erit intentus, ut de caelo cogitandi nullum tempus sit habiturus.

9. Proh quid ago? dum haec impedimenta tam interna quam externa enuero, sere oblitus fuissim omnium maximum, quod illud? defectum assuetudinum in bono; peccator a multis annis non exercuit illos actus, qui ad veram poenitentiam requiruntur, nec unquam studuit sciendae perfectae ac justificativae contritionis: quis ergo credat, quod illum eo tempore, quo angustissima mens mihi extraneis cogitationibus erit distracta, perfecte eliciturus, atque se, sine respectu ad mercedem gloriae, ut poenam gehennae, a bono sensibili, animam peccato, quod tenerime amavit, ad bonum insensibile, videlicet Deum, quem nunquam bene cognovit, toto corde converteretur sit? quis, inquam, hac credat? Nemo prudens; ego lequiora metuo, perpendens exemplum miseri Abalonis; (2. Reg. 14.) Insuper hic piissimi Davidis filius contra patrem rebellavit, & deum

pra-

praesidio victus in fuga ex ilice, subitus quam pertransit, capillitio haesi. O miserande juvenis, en insat tibi a tergo inimicus Joab cum tribus lanceis, age cito, educe te vagina gladium, & capillorum nodum abscindendo te redime ab interitu; frustra fuggero hac confilia, pendes ex arbore, nec sibi consulti abscissionis capillorum; quare? quia abscindere capillos in vita nec dicit nec affuevit, nisi ad summum commoditatis causa semel in anno; propterea etiam in morte non egit, cujus utrum non habuit; ita exclamat sanctus Chrysostomus, Hom. de Abalon. Non praecidis in vita, non praecidis in morte. Mi peccator, quid ego de te exclamen? quemadmodum Abalon capillitium, ita tu nunc vitis peccata cogitationum, verborum, & operum, nec illa gladio poenitentiae abscindis, nisi forsitan semel in anno, cum praecipuum Ecclesiae, aut externa decentia id exigat. Jam imminet lethalis agritudo, pendes ex mortali leculo velut ex ilice, iustitia divina minatur tibi aeternae damnationis lanceam: quid agis? eja abscinde gladio contritionis peccatorum capillitium, quibus innodatus es. Verum ecce, actum agis, nec potes jam perficere, cui nunquam, aut raro affuevisti. Nec ego miror; qui quum fieri potest, ut homo tumultuoso illo & fastidioso mortis tempore rationes conscientiae componat, confiteatur, conteratur alioque ejusmodi actus exerceat, quos in vita rarissimo, & etiam tunc nonnulli laetide ac perfurto exercuit? Est impossibile; Non praecidis in vita, non praecidis in morte.

§. III. Tertio quia Deus subtrahit peccatori auxilia efficiantia.

10. Tertia denique causa, quae hodiernam tempestatem commovit, aut ut solidius loquar, commotam non impedit, fuit Christus Dominus, qui utique posuisset, si voluisset, statim initio, antiquum periculum invaluit, imperare Patrem in modum in nostro casu dici potest, Deum primarium esse causam istius impoentitiae, de qua haecenus locuti sumus, non quidem eo sensu, quod positive ad eam concurrat, quasi malitiam peccatoris augendo, sed negative, tempore tunc non sedando, id est misericordiam non exhibendo. Non enim cor peccati Dominus indurat, ait S. Gregorius, Hom. 11. in Ezechiel oblatore dicitur, cum ab oblatione non liberat.

11. Ut hanc maximi momenti veritatem intelligas, sciendum est, quod sicut nullus peccator vere poenitens unquam a Misericordia Dei de converti potest, nisi Deus illum ad talem conversionem suam misericordia adjuvet. Contrarium asserere est manifestae haeresis, contra illud, quod clarissime sacrae Inimix Scripturae tradunt Concilia: (Concil. Atrani. 4. c. Trid. sess. 6. Can. 3.) Ratio est ista; quia vera poenitentia quoad substantiam, & quoad motivum suum debet esse supernaturalis, cum sit dispositio ad

Classis Spiritus Sancti. Tom. II. Pars II.

gratiam. (S. Thom. 1. 2. q. 113. a. 4.) Unde lequitur neminem posse poenitere, compungi, & ex animo converti, nisi Deus ex sua liberalitate hoc ei largiatur. Atque hoc est, in quo poenitentiam hallucinant peccatores, qui non aliter poenitentia sub mortis tempore exierunda loquuntur, quam si haec ex solo illorum arbitrio penderet. Non est ita! Non solum a fundo, sed a caelo maris color derivatur, imo magis a caelo, quam a fundo. Idem dicendum est in praesenti: Id quod efficit bonum velle, non est sola voluntas nostra, sed simul voluntas, & Deus, quin potius Deus, quam voluntas. Possimus viribus naturalibus cadere in peccatum, sed resurgere post calum istidem non valeamus, cum sere in modum, quo horologium stare quidem per se, sed per seipsum ad motum ordinarium horaeque indicandas redire non potest: necesse est, ut expertus director applicet manum. Audiamus Augustinum, in Psalm. 128. Homo est idonatus ad calum suum, non est idoneus ad resurrectionem suam; (Serm. in profunda est, nisi liberatur &c. Hoc postea doctrinae fundamentum, duo insuper notanda sunt: primum est, quod Deus citra injuriam possit gratiam in articulo mortis necessariam ad rite poenitendum negare: alterum est, quod cum communitur is negat, qui extremam vitam horam expectant. (C. 26. 1. 2. q. 124. ar. 7.) Prima veritas, quod Deus gratiam ad poenitendum officium negare possit, est manifesta; quia gratia est, prout loquuntur scholastici, prioris gratuita, quam nemo hominum de condigno mereri potest, & consequenter, quam peccator nec de congruo meretur; utpote cui Deus nunc nil aliud debet, quam poenam. Altera veritas, quod Deus hanc gratiam communitur is negat, qui poenitentiam ad ultimum mortis tempus rejiciunt, colligitur ex Scriptura, in qua invenitur quidem, quod Deus invitat ad poenitentiam, & veniam offert, sed dicitur in praesenti, Nunc tempus acceptabile, nunc dies salutis, ait Apostolus, (1. Cor. 6.) Non autem legitur, quod eandem offerat post mortem diem, mensum, & annum; qui imo in prostratioribus fulmiat terribiles minas. Audiamus quomodo loquatur in Proverbiis: (Prov. 1.) Tunc invocant me, & ego non exaudiam: mane confitebor, & non inveniet me; eo quod excessum habuerint delictorum, & timorem Domini non susceperint. Sic illa habentur apud Micham, (Mich. 1.) Joban, (Job. 7.) Ezechielem (Ezech. 7.) & alibi.

12. Lubet jam testimonia Scripturae abrumperet, & in confirmationem eorum omnium, quae haecenus dicta sunt, asserere historiam, quam P. Ottonellus S. J. Mon. 14. in append. ad Noram 9. item Joannes Nicus Ex. 1. 14. & alii commemorant. Homo quidam ex Hetruria oriundus (vix ita vitibus) Romae subitaneo marbo correptus petit in Nolocomium sancti Joannis, nationis Florentinae recipi, & acceptus est cum magna caritate: ibi ingravescente morbo Sacramenta Confessionis & Eucharistiae devoto percepit quidem, sed & paulo post horribicum vultu inspectaculum

C

fecit.

fecit. Audite & obstupescite; Subito ager tanquam alienus sensibus contra adyerfarios, nemini visos commoveri, ac disputare cepit, ac si decretorio pro anima sua pralio decertaret. Interdum in desperandas voces erupit: *Vae misero mihi, cui omnes aditus ad Deum misericordiam praeluſi sunt; utinam nunc nunquam fuisset!* Non tulit desperatam insaniam praesens sacerdos, qui agrum in spem erigere quam maxime conabatur, sed irrito conatu; Nam ager, non possum, clamabat: ad Deum confugere, tempus praeterit; in inimicos me hinc rapere, & pedibus ad orcum trahere orditur; Sacerdos aequam insulam, exorcismos dicit; & precationes adhibuit: Et ecce, ipse demon intelligibili voce respondit: *Signa illum, asperge illum, frustra est, totus meus est; approbavit assensu suo ager sathanz dicta, exclamans: Tuus sum, Dei inimicus sum; Renuncio sanctissime Trinitati, renuncio Mariae Virgini, renuncio sanctis omnibus, fidei, & Sacramentis; abeo ad infernum, scelerati Jude & demonum socius aeternum futurus; Excepte loquentem demonem, eique commissa peccata una cum loco, modo, & circumstantiis omnibus aperte exprobravit. Interposuit se quidem sacerdos & moriturum de actu contritionis admonuit; Quid? contritio ajebat diabolum, jam non est tempus, & siquid simile faciet, non faciet modo, quo necesse est. Instabat sacerdos, & ad id maxime agrum urgebat, ut ad fiduciam divinae misericordiae praeteritum boni latronis exemplo traduceret, qui puncto temporis ex praedone regni caelestis potestor evasit, hunc cogitare, Deum invocaret, nondum insinuum divini amoris soptem exaruisse, sed large, ut antea fluere, modo ea peccata, qua sibi objicerentur, insinuum animi dolore delerret. Nugas agis, ajebat demon: quomodo enim Deum invocabit, quem contempnit? quomodo contritionem elicit, cum & nesciat, quid sit contritio? acta res est, proinde eat, quo eundem est, nimirum ad damnationem; Respondebat ager in se nihil esse morae, itaque praerit, se continuo praerentem secuturum. His in peractis, ecce rem miram! subito ager discit tenebris ad se redire, & longe alia, quam antea, voce in hac voce prorupit: *Benedixit Deus, intellectus mihi aperuit est; vidi centum caecodemonis circumfate, quorum unum ceteris grandior mihi fauces compressit; Hoc didici se Deo commendavit, & peccatorum veniam rogare visus est, totus tamen tremit, sudavitque, atque paulo post obiit. Quo putas cum abuisse? Ego judicium meum suspendo in illum diem, quo suam quique sententiam accipiemus.**

13. *Epilogus.* Quod tuum est, mi Christiane, nota sis tibi ex hac historia, verissimum esse, quod hodie proposui: nimirum poenitentiam ad mortem usque dilatam esse valde difficilem ac dubiam; quia tunc visus demonis est maxima, homo in se ipso est totus perplexus, &

Deus subtrahit gratias efficaces; prout hac omnia videret expertus fuisse hic agonizans peccator. Quid igitur consilii? Noli quare; si ad hanc usque horam salus tua tam exigua tibi curae fuit; omnino non decet, ut in postremum tam parvi cum aeternis; Morem gere Ecclesiastico monenti, c. 3. *Non tardes converti, ad Dominum, & ne differas de die in diem, subito enim veniet ira eius.* Ne quaedam inanes spem colles in fera & ad mortem usque dilata praesentia; hic enim est *ager impietatum* nimis periculosus, quibus solemne est male vivere, & bene sperare: nullus quidem ex his impiis est tam perditus, ut non saltem in morte cogitet poenitentiam agere: verum hoc non obstante plurimi pereunt; ut ergo, si lapis, & salutem tuam in tuto collocare desideras, ne demoris in errore impietatum, ante mortem confitere: *Ecce, Ecce, (Ex. c. 17.)*

Dominica V. post Epiphaniam.

CONCEPTUS X.

Continuatur eadem materia de difficultatibus poenitentiae ad mortem usque dilatatae, & satis Objectionibus.

Colligite primum Zizania, & alligate ea in fasciculos. *Matth. 13.*

Peccatoris contra salutares doctrinas habentis sua effugia.

AD secunditatem agri, consequenter ad opimam messem colligendam, prout in hodierno Evangelio conspiciemus, non tantum sufficit, ut bonum semen terra mandetur, sed insuper requiritur, ut zizania, quae boni seminis incrementum aut impediunt aut opprimunt, solite eradiceantur. Parem in modum necesse est, ut sacer Verbi divini Praedicator non tantum salutarem doctrinam in corda auditorum disseminet, sed & falsa principia, quibus peccatores imaginaria securitate inaniuntur, refutat & evertat. Quod datur ejusmodi falsa principia; proponatur de cathedra solidissima veritas in ipsis Scripturae & Evangelii verbis fundata, sciunt illi sua effugia, & cum alio non habent, quod opponant, dicunt sacrum Oratorium per Rhetoricam exaggerationem loqui. Haec plene infirmitas est, ab ipso protoparate Adamo haereditaria propagata in posteritatem: Adamus ex ipso Numinis ore clarissimis verbis audivit minas illas, quod quacuque die comederet, morte esset moriturus, (*Genes. 2.*) & tamen frivole ac paximptuose mitiora sperans fecum ratiocinabatur. Deus misericos est, non est credibile, quod prima vice statim tam severas poenas sit exacturus, minae illae sunt tantum terrore, etus unus poma qui peccatum sit? aut si revera est, veniale est, quod facile remissionem consequatur; ita fecum ratiocinabatur, prout innuit S. Augustinus, l. 14. de civ. Dei c. 11. quoniam imo commissio jam peccato, cum Deus promeritam in eum sententiam laturus, in paradisum venit, occultat se inter arbo-

arborum umbras, putavique se Dei omnia cernentis oculis eripi posse. Ita hodieum agens peccatores, peccata & peccatorum supplicia pro re levè reputant, & veritates austeriores de morte, de judicio, de inferno pro terribilitatibus habent: cum ad mortem, ut poenitentiam agant, dicunt esse adhuc fat temporis; cum ad mortem, ut alienam restituant, dicunt, se non posse ob exstantem; cum ad mortem, ut liberorum & domesticorum peccata impediunt, dicunt se non teneri: cum ad mortem, ut malas occasiones, & damnationis lux pericula fugiant, dicunt Deum esse misericordem; & sic ad quavis exhortationes, ac monita habent sua effugia & objectiones. Zizania haec sunt, necesse est ut eradicentur.

Sed falsa & inania, praesertim circa poenitentiam ad mortem usque dilatam.

1. *Proposito.* Agimus de poenitentia, & spectatam ante obitum demonstrari, poenitentiam ad mortem usque dilatam esse periculosam ac dubiam, rationes autem tres, quarum prima se tenet ex parte demonis, altera ex parte ipsius peccatoris, & tertia ex parte Dei. Et ecce; non desunt exceptiones, quibus peccatores omnia tria puncta impugnant, tanquam doctrinam indilicite rigorosam; Audiamus, qua spe se ipsos laetent; adeoque hodiernis fermoerit quasi pediliquis aut reflexus supra ante obitum. Attendite; favete.

§. I. Peccatoris nil proderit in morte assentia Angel & sacerdotum.

1. *Confirmatio.* Disi primo ante obitum, poenitentiam usque ad mortem dilatam esse valde periculosam ac dubiam, quia tunc infernalis inimicus tentationes ac fraudes suas tanto impensius duplicat, quanto magis se, tempus esse brevissimum, & pugnam esse decetoriam de tota aeternitate. Quid ad haec peccatorum? Dicunt credere se quidem potestatem diaboli fore permagnam, sed sperare se in praesidio Angeli custodis, item in assentia sacerdotis, qui se in ultimo agone non essent derelicturi. Zizania haec sunt, incauta praesidentia est; Eradicentur.

2. *Excenti admittibilis & inexplicabilis est sancti Angeli Custodis caritas ac sollicitudo, sed tantum erga clientis morigeros, qui ad illius monita occasiones peccati cautissime declinant; peccata ipsa tanquam offensas divinae Majestatis supra omnia mundi mala averfiantur, aut squidem ex fragilitate lapsi sunt, propediem, ac sine mora relurgunt. At erga clientis imemoriteros, qui salutares illius suggestiones perunt, qui per omnem vitam sceleratissime Deum offendunt, qui poenitentiam promptuosa temeritate ad extrema mortis tempora suspendunt, erga hos, inquam, Angelus torvam & austerum se exhibet. Dubitas ab asserto? ergo id ab exemplis confirmemus. S. Francisca Romana (*Memoch. cap. 13.*) tam amica familiaritate An-*

geli custodis fruita est, ut illum non solum continuo spectabilem, sed insuper in periculis tutorem, & in rebus dubis instructorem habuerit: verum cum illa aliquando cum foemina mundanis vanis, ac inutilis discursibus non sine nota tepiditate misceret, ab Angelo assistente cum gravi convulsu percussa est, qui per totum cubiculum perfonavit. Joannes Carerita Societatis Jesu Coadjutor temporalis (*Reliquio. de mir. S. S. c. 3. mir. 46.*) ab angelo suo custode quotidie intelligibili voce & somno excitatus est, clamante; *Joannes, Joannes: cum vero iste aliquando solito pigrior carderet furgere, Angelus emanavit, ne deinceps nisi post diuturnam, ac austeram poenitentiam rediret. Pius quidam juvenis (*Memoch. loc. cit.*) a malis sociis, in quos incaute incididerat, in pravam occasionem deductus est; advertit quidem periculum, & mature sese subtraxit, nihilominus cum domo illa exiret, ab Angelo sibi spectabili bado potant verberare humi collisus est. Jam nota, mi Christiane, si Angelus cultus obmandatum colloquium, brevem solomentiam, & aditum male occasiois, quo necdum crati peccata lethalia, clientes suos deseruit, imo gravi castigatio maldavit, quanto magis credibile est, quod peccatorum, a quo per omnem vitam nil nisi contemptum & inobedientiam reportavit, in morte sit deserturus? Et quid de his? demones praevalebant contra infelicem animam, quam sibi vindicatum titulo possessionis jam pridem habebat: *Qui possidit animam partem, praesertim alteri: ita decernit lex, cuius etiam in Ierosolimo communitate est usus. (Apoc. 2. c. 1. v. 6.)**

§. II. Sed forsitan in praesenti periculo auxilium ferret Confessorius, & adantes Sacerdotes? Neque illi; Quare? quia non intelligit peccator, quid sibi dicant. Quae si ad mortalem tuum lectulum veniret Sacerdos, qui Graece aut Hebraice loqueretur, an adjumento & utilitati tibi foret? Nulla ratio; Ergo nisi nunc maturam poenitentiam adducas, quod sit appreciative amare Deum super omnia bona, quid sit detestari peccatum super omnia alia mala, quid sit perfecte converti a bono sensibili ad bonum insensibile, nisi jam nunc, inquam, id adducas, in mortali lectulo linguam Sacerdotis ejusmodi actus tibi suggerentis tam parum intelliges, ac si Graece aut Hebraice loqueretur. Audi quid Eminentissimus Bellarminus de art. mor. l. 2. c. 6. enarret; Invisibile quendam amicum suorum virum divitem, qui morbo lethali decumbens morte laud atrociter aberrat. Hortabatur hominem, ut actum contritionis eliceret. infirmus autem quarebat, quid resisteret contritio. Respondit Bellarminus, contritio id est, ut de peccatis suis doleres, eaque ex toto corde detestaris ob amorem Dei infinite amabilis, atque firmiter proponas nunquam amplius peccare. Ad quod infirmus, se haec loquelas non intelligere, atque ad eliciendum ejusmodi actus non esse habitum; quibus dictis extinctus est manifesta suae damnationis signa relinquens. Sic fit peccator moriens ineptus est ad salutis remedia, si illis in vita non adest. Est inter infecta anima. *Am.*

lum, quod millepedes vocatur, & tamen vix mille pedibus se movet: ratio est, quia cum careat sanguine, calore etiam caret, quo instrumentis ad motum a natura sibi datis uti deberet: ita peccator moribundus circa lectum multos habebit Sacerdotes, multas Sanctorum Reliquias, multas benedictiones & indulgentias, sed quia caritatis calorem non habet in pedore, nihil ei proderunt: erit totus languidus, non poterit uti utipare remedia salutaria, idemque illi accidet, quod Davidi, qui in ultima sua fenestra, nihil caloris in se excitare poterat: adhibebant illi pelles & panni, & Rex non calebat. (3. Reg. 1.) Ubi internus calor deficit, eterna fomenta nil profunt. Jam ulterius.

6. *Neque exemplum boni latronis.*

6. Dixi secundo ante octiduum, penitentiam usque ad mortem dilatam esse valde periculosam ac dubiam, quia peccator tunc erit valde perplexus, & ideo non idoneus ad actus justificativos illos, qui ad penitentiam pertinent. Quid ad hac peccatorum? Dicunt, non esse necessarium magnam animi recollectionem, hominem per usum genuum posse veniam impetrare, latronem in cruce per tria verba: *monacho, non mi Domine, salvatum est, Zizania* hac lucem, praesumptuosa praesentia est. Eradicetur.

7. Mi Christiane, si exemplum conversi latronis ejusque circumstantias bene perpendere vis, videbis, illud laxitati tuæ nequaquam patrocinari. Imprimis enim dicit, quænam fuit illa dies, qua latro penitens salvatus est? fuit magna illa dies, qui similem nec mundus antea habuit, nec deinceps habebit; dies, qua divina misericordia sese una cum sanguine Jesu Christi infudit torrentis effudit, dies, qua Dei Filius probationem se experimentum capere voluit, quid eccens passionis ac sanguinis sui pharmacum in animarum salutem posset; Et primam quidem probationem fecit in latrone, an putas, quod in te facturus sit secundum? Erras, si ita putas; nunquam vidisti in officina v. g. alicujus futuris insolite magnitudinis calcem ad domus januam affisum? vade & pete ab opifice per ejusmodi calcem dicit se non habere duos; istum enim prægrandem, qui præ foribus pendet, tantum esse in signum, nec habere similem. Eundem in morem discurrendum est de latrone pendente in cruce, qui in ultima hora penituit, est tantum in signum, in quale sibi similem, est tantum in signum. In quale figurat? Id explicat S. Augustinus in Luc. 23. inquit: *Unus est, non despectus, solus est, ne presumat.* Non sufficit tibi, mi Christiane, audieris Augustini? ergo percipere, quomodo Christus ipse paradoxam raritatem hujus conversionis sustinet verbis in cruce indicaverit: *Amen dico vobis, hodie vocum eris in paradiso.* Nota primo particulam *Amen*, qua teste Augustino tr. 14. in Joan. vim juramenti habet. *Invenio ejus est Amen.* Cur autem jurat Dei Filius? (*Rationalis serm. 7. de Pass.*) Quia conversio peccatoris in morte est con-

tingens tam insolitum ac incredibile, ut interposita jurandi fide indigent confirmari. Nota secundo particulam *Tibi*, quam singulari cum energia enunciat Christus Dominus: *Tibi*; non alteri, *Tibi*, non locuti, *Tibi*, non tu similibus, qui differunt penitentiam. Nota tertio particulam *Hodie*, id est, non altera, sed hac die, qua thesaurus misericordiae meae liberalis quam unquam aliam humano generi offero *Hodie*; dum mea Mater sub cruce stans pro te intercedit. Hodie, dum me publice coram Judæis inimicis mei Deum confiteris. Eam Christiane, quod consideratis considerandis circumstantiis illa conversio latronis fit aliquid proflus singulare, nemini alteri debitum, & a nemine in consequentiam trahendum.

8. Præterea scias velim, hunc bonum latronem non adeo fuisse meritis vocatum prout tibi imaginaris: habuit virtutes excellentissimas tam in vita, quam in morte; & ideo dignus fuit, cui Deus misericordiam impertiret. Explico me ex SS. Patrum testimoniis, imprimis haud levi obligatione obstrictam sibi habuit beatissimam Virginem, qua illam, cum in Ægyptum fugiens in turram latronum, quomodo ille dux ait focus fuit, incidit, interpositione sua una cum divino Passione & S. Joseph ab omni laesione incolumem servavit, prout testatur S. Anselmus, Carthusianus, apud Escobar. t. 1. in Vit. Sancti. l. 1. c. 67. §. 1. Cardinalis Damiani, de bono latr. Petrus de Natalibus de latr. Offina in Quadr. & alii.

Dic quid tu, mi peccator, sanctissime Virgini beneficii praestitisti? quibus obsequiis ejus favores promeruerit? forsitan, in hoc, quia quotidie Filium ejus gravissime offendisti, ejusque nomen blasphemias? Dein exercuit grandem promptam obedientiam erga Deum, quia licet antea nec Religionem nec Christum siverit, prout loquitur Eusebius Emisensis, de bono latr. nihilominus tunc prima vice a Deo vocatus statim obediit, nec saluti temporaria in animam horam, aut in ultima momenta dilulit. Dic quid tu agis, mi peccator? nonne de die in diem vocatus Dei vocem eludis? oblatamque penitentiam gratiam contempsisti? Insuper hic latro, qui Dismas vocabatur, exercuit grandem amorem erga Christum, quem contra blasphemias & aculationes Phariseorum publice defendit, ac pro innocente proclamavit. *Hic vero nil mali gessit.* Quod plus est, exercuit grandem zelum honoris divini, & salutaris animarum, prout testatur SS. Christofostomus hom. de Cruce & Latr. & Augustinus, serm. 130. de Temp. Zelum quidem honoris divini, quia confosium blasphemantem acriter correptione castigavit; zelum autem salutis animarum, quia eundem secum conversum ardentissime desideravit. *Neque tu times Deum.* Nec satis hoc: exercuit grandem fidem ac spem, ait S. Gregorius, l. 10. Mor. c. 23. fidem quidem, quia Christum eo tempore Deum confessus est, ubi ille miser, abjectus, despectus, in cruce instat malefactoris pendens, a Petro negatur & ab omnibus Discipulis derelictus fuit: spem autem

quia

quia regnum Dei virtute crucis imperandum speravit. Ulterius exercuit grandem fortitudinem & humilitatem, teste S. Hieronymo, Ep. 13. ad Paul. fortitudinem, quia qui crucifixus est ut latro, mortuus est ut Martyr; humilitatem, quia peccata sua aperte confessus est, & ut mundo testaretur, quia a furtis ac latrociniiis manus abstinere velit, illas in cruce ligandas ac concludendas obulit. Atque ut usum faciam, exercuit simul & semel virtutes plurimas ac excellentissimas, dicente Arnoldo, de 7. Verb. Dom. *ibi credit, timet, compungitur, & poenitet, confitetur, & prædicat, amat, confidit, & orat.* Advertis, mi Christiane, longe aliam fuisse penitentiam boni latronis, quam tibi imaginaris? si de te pariformiter hæc omnia verificentur, si in morte tua hæc omnia circumstantiæ, videlicet dies, tempus, Christus patiens, intercessio virginæ, Materis, & tot excellentissimarum virtutum exercitium concurrant; tunc poteris a bono latrone ad ipsum argumentari, tunc dicam te aliter esse ferum penitentem, qui similis habet non esse inventus in Scriptura, tunc affererabo, finalem tunc penitentiam fore feriam, tunc credam te salvatum isti: alias non: *Unus est, non despectus, solus est, ne presumat.* (S. Augustini supra.) Pergo jam ad tertium punctum.

§. III. *Neque misericordia Dei, quam presumptuos sperat.*

9. Dixi tertio ante octiduum, penitentiam usque ad mortem dilatam esse valde periculosam ac dubiam; quia Deus in peccatis hujus ipsius dilationis subtrahit peccatori efficaciam gratiarum auxilia, quæque deserit, & sic perire sinit. Quid ad hac peccatorum? Dicunt, Deus misericors est, non vult mortem peccatoris, sed cum quocunque die ac tempore recipit, cedit in singulari commendationem iustitiae Bonitatis, si momentaneam penitentiam æterna mercede coronet, & que sunt similia. Zizania hac sunt! praesumptuosa praesentia est! Eradicetur.

10. Deus misericors est; Non nego: sed nunquid etiam hostis misericors est? omnino; Cur ergo, mi peccator, non statim hodie cooperaris misericordiam tibi oblatam? cur illi limites, modum ac tempus præferbis, ac si a tuo deperderet arbitrio? cur putas Deum tibi debere famulari, ubi, & quandocunque voles, ac Eheu! talleris, & usque ad interitum tuum faleris. Scias igitur velim, licet misericordiam Dei in essentia sua fit infinita, non tamen ideo infinita est in numero suarum operationum; imo hæc limitata sunt, hoc est ab æterno decretum est, quod Deus alicui velit misericordiam, veniamque impertiri atque odo ubi patientia Divina ad hunc terminum pervenerit, tandem etiam in furorem justitiam erumpit: quædiu pariendi tempus non advenit, mulier gravidæ quæta est, nec lamentatur; cum autem ad id tempus illud, totam domum clamoribus conarsant: istem de te afferat Patientia Divina:

*Tacui semper, filius, patiens fui: ut parvulus teo-
quar. (Haim. ad.)*

11. Præterea, ut cum S. Thoma, 1. 2. q. 109. a. 3. & Scholasticis loquar, distinguere oportet duas misericordias in Deo, quarum una dicitur antecedens, altera consequens. Misericordia consequens est illa, qua peccatorem revertentem recipit, veniam impertit, amittit finem appetit, oblatoque pacis osculo, velat ille Patris filium pradium amplectitur. E hæc misericordiam concedo, nemini unquam a Deo negatam esse. Misericordia antecedens est illa auxilium, quæ Deus peccatorem ad penitentiam vocat, urget, sollicitat; animoque ad resurgendum suppeditat. E hæc diu peccatoribus male habitatus in sine vite negari, & ordinarie negari, præcipue ipsi, qui temerarie præsumendo, in hac ipsam misericordiam gravissime delinquant. *Auxilium legis frustra quis implorat, qui committit in legem (1. Ansel. in dicit. f. de Mō.)* ita profecto Deus ejusmodi peccatoribus committatur: neque putes has minas rarissimo ad effectum deducti, toties enim & toties effectus dantur, ut inde commotus S. Augustinus ap. Sæp. p. 3. dicit. t. n. 23. exclamatur: *Magnam est cum Deus tuus inspirat, signis est, penitentiam remedium.* Adverte horribilia hæc verba: *Siquis est, quibus innuit sanctus Doctor, tam raris esse, qui conversionem suam usque ad mortem præsumptuose differentes penitentiam opportunum remedium a Deo obtinent, ut dubitari possit, an unquam talis aliquis fuerit.* Percipiamus hanc in rem Historiam, quam S. Antonius Episcopus Florentinus commemorat.

12. Jovens quidam iteratis precibus instantissime Deum rogabat, ut priusquam moriendum sibi esset, de mortis imminente tempore permanere dignaretur. (S. Antonius, ap. Hier. de Alcala in lib. var. Vir. Christi.) Ejusto Hæc preces tam frequenter atque ardentem repetebat, ut Dominus Deus illi hac gratiam, quam petebat, per Angelum approprisset. O quisquis sapienter bene consideret, quid a Deo petat, quia fieri facile potest, ut id, quod putat sibi proficuum, sit vel maxime nocivum. Jovens iste sic de prævio mortis monito certificatus, horriberrime indulgebant genio, & absque timore turpissimi vitis se dabat. Quid evenit? Obrutus est repentina ægritudine, quam omnes Medici lethalem judicabant. Adfuit ergo pia quædam femina, juvenem cognata, quæ illum ad observandum confessionis mysterium, expandendam conscientiam hortabatur: verum ille cum risu requisit horaricem, abjecto, necdum adesse mortis periculum. Paulo post confessarius, & una cum hoc domesticis omnes repetitis hortationibus ac monitis urgebant argotantem, ut in præsentem discrimine, quod non jam de die in diem, sed omnino de hora in horam magis majisque ingraveret, salutaris remedia non amplius differret, quibus ille idem ipsum responsum, quod antea cognate retulerat. Tandem adfuit Augustus, etique moriendum esse

esse aperte denunciavit. Indignabundus juvenis siebat ad Angelam, itane promissis tuis? nonne fidei mihi fecisti, me de imminente morte mature pramonitum iri? Quin imo promissis tuis, reprobant coelestis Genus, de morte instante non una vice, sed multoties pramonitus es: ipsa agritudinis vis, consilium cognata; Medici, Confessarii ac domesticorum repetita hortationes quid aliud erant, nisi prodroma mortis monita? his quia fidem adhiberi noluisti, jam scias, moriendum esse, nec tempus aut remedium penitentiae amplius suppetere. His discis Angelus disparavit, & juvenis ita convictus inter terribiles blasphemias ac desperationes animam efflavit.

13. *Epilogus.* En mi Christiane, infelix iste juvenis fecit eisdem objectiones, quas tu in hac materia facere solus: confidit in assistentia Angeli & Sacerdotum, confidit in seipso & in ultimis, quos facile elici posse putavit, actibus, confidit in Dei misericordia, quam sibi nunquam desaturam miserit: Et quid ista presumptuosa confidentia illi proferit? Nihil; Deus ultimato illi tempus & penitentiae remedia denegavit, & sic perierit. Tu discis alieno damno sapere, & nunc dum Deus vocat, noli disserere penitentiam; quia forte petisti, ut haec ipsa hodierna concio, quam tibi proposui, sit mortis appropinquantis monitum. Denique bene observa, quod sententia lata sit contra hodierna zizania: servi voluerunt illa existipare, quamprimum in agro nata sunt, verum prohibuit id Dominus, dixitque: (Matth. 13.) *scilicet utraq; crescere usque ad messem.* O verba mysteriosa! usque ad messem! Quid autem deinde fiet? Deinde praeicipiam mesoribus, ut zizania colligant in fasciculos atque comburant. Domine, an ergo non patieris, ut zizania semper crescant, & in fenestricum, in dumentum, aut in integram sylvam adsurgant? Non patiar; usque ad messem: hic limes, hic terminus esto. Parem in modum, mi Christiane, agit Deus, non tolerat peccatorum impietatem, quamdiu isti volunt, sed praesigat illis terminum: Qualem? Arcanum & nobis ignotum forsitan in crastinum diem, forsitan in proximam septimanam, mensum aut annum: cum igitur nescias, quis terminus tibi praesigat sit, ahi jam nunc convola ad penitentiam, & salutem in tuto colloca. Amen.

Dominica VI. post Epiphaniam.

CONCEPTUS XL

De periculosa stultitia eorum, qui peccant fiducia facienda Confessionis.

Cum autem creverit, majus est omnibus, & sit arbor. Matth. 13.

Muli Christianorum peccant fiducia facienda confessionis.

1. **P**raecelsae arbores sunt agris triticicis perquam noviciae, cum enim arborum densitate solaribus radiis oblitant, & umbram cir-

cumcirca spargunt, tellurem subjacentem infestigant, & sic frugum incrementa impediunt. Si igitur haec nova vobis narrarem, nimirum esse alicubi agricolam, qui de industria in agro suo arborem v. g. sinapi, cujus granum ex seminibus minimum est, cum autem creverit, manus est omnibus stertibus, & sic arbor, & inquam dicerem, esse agricolam, qui in agro suo sinapi plantae, tamque in proceram molem excrecere sinat, ea solum fiducia, quod tractu temporis adultam, dilatam, ac proinde radicatum iterum extirpare possit ac velit, si talia nova verba enarrarem, nonne talem agricolam stultum caecos dignissimum judicaretis? Omnino, & merito: duplicem enim imprudentiam vir ille contra regulas bonae oeconomiae committit: tempus certum non est, quod ad illud utique impetus sit supervivendum, quo ansofam arborem excindere sibi constituerat: deinde etiam, si excindatur arbor, remanent tamen in tellure radices, quae post decem, viginti & plures annos in nova virgulta, & frutices non sine agris detrimento iterato repullulant. Praestat, non admittere damna, quam admittit emendare. Dilectissimi, quid? si infipientem illi genus agricolam dicerem esse hujate? Quid? si dicerem esse inter praesentes? Miramini? Ergo explio me; Quod arbores agris, hoc & multo plus nocet peccatum animabus, & tamen inveniuntur Christianorum haud pauci, qui quidem hoc malum libenter admittunt hac solium spe, aut ut melius loquar haec presumptuosa fiducia, quod illud adminiculo penitentiae, de qua haecenus egimus, & praesertim confessionis remedio deuo delere possint, ac velint. Dicunt: Peccabo hac vice, deinde statim iterum conitebor. Quin imo haec loquela perquam familiaris est perversis sociis, qui alios ad peccandum inducunt; Quid tergiversaris consentire, ajunt: utique danur sacerdotis, qui te absolvant? his discursibus dein supervenit infernalis tentatio, qui praesentes ejusmodi animas iterum iterumque in eundem casum precipitat, inquam: Peccasti semel, jam cum debeat te sacro iudici fuisse, perinde est, utrum decem illi peccata, aut unum exponas; ille eodem negotio te a multis, quo a paucis absolvet. Sic ager animae damnosus fructibus sylvestris, donec inextirpabiles fiant, volo dicere, sic fit abusus Sacramenti, sic sanctissima remedii in expiationem peccatorum instituta convertitur in praesumptionis augmentum, sic offenditur Deus ideo, quia bonus est, sic cumulantur peccata peccatis, donec malo non amplius remedium superfit.

Sed imprudentes.

2. *Proposito.* Egimus haecenus de procrastinatoribus penitentiae, hodie agere constitui de praesumptionis illis, qui sublati contemptum labis dicere solent: Quid tandem mihi est peccatum? utique possum coniteri. Itiutidum peccatores in pessimo versantur statu, tam quia

perit.

periclitantur, ne postea confessionem non rite peregerint, tum quia periclitantur, ne peccata etiam confessione in iterato relapsus, & demum in finalem omnino impotentiam incidant. En materiam; En divitum hodierni sermonis! Cogitate an praedenter locutus essem, si dicerem: Confurpabae meas vestes lato, utique possum eas deuo mundare? Hoc propugnaculum tradam illi, utique possum illum recuperare? Instigam mihi ipse grave valus, utique possum illi emplantum adhibere? Haec cogitate, & favete.

§. I. *Primo quia periclitantur, ne postea non faciant bonam confessionem.*

3. *Confirmatio.* Primo igitur probandum est eos, qui fiducia confessionis peccant, periclitari in eo, quod postea hanc ipsam confessionem efficiere debeant, non tamen ideo minus sententiam, quam executioni quam efficacissime mandari curat, cum fere in modum, quo calum, & priusquam terram fulminibus feriat, & magno fragore obstantia quaevis diringat, quasi lucum induens atris fe quidem nubibus vestit, nihilominus tandem fulminat, & obvia visis proferunt.

5. Jam cum apud peccatorem, de quo loquimur, tam modicus aut nullus sit Misericordiae amor, tum modicus, aut nullus iustitiae timor, quis credat, quod ex his ipsis motibus postmodum seriam contritionem de peccatis eliciturus sit? Non credo, sed ad summum dico, peccata sua pure historice, id est, narrative sine interno animi motu sacerdoti proponere, id quod ad confessionem iustificatam plane non sufficit.

6. Verum demum hunc amorem & timorem, prout sibi persuadent hi miseri, postea ferri longe intensiorem, quam fuit atrox in peccato, & voluntatem peccatoris erga Deum esse piissime affectam, an ideo credam illam confessionem Sacramentalem rite peccatum? Nihil minus; quia licet habeat, quae requiruntur, ex parte sui, nondum tamen habet, quae requiruntur ex parte Dei. Facinorosus quidem non gader alylo, consanguinitas ad statum Principis concessio, si ipsam statum contumeliose traiverit: Parem in modum dignus non est confessionis sacramentalis favore, qui frivola hujus ipsius confessionis praesumptione Divinam Bonitatem despicatui habuit. Percipite veritatem maxime momentis! cessissimum est, hominem solus liberi arbitrii & voluntatis viribus nulla ratione ad Deum posse converteri: si quis contrarium sentiret, & ageret contra fidem & contra rationem; contra fidem, quia Apostolus Joannes docet: *Non potest homo accipere quicquam, nisi fuerit ei datus de caelo.* (Joan. 3.) contra rationem, quia lumen naturae dicitur: quod quidem homo per impenitentiam suam morbum consciscere, non vero pro arbitrio suo, & sine arte medica lesam valetudinem recuperare valet. Homo, ait S. Augustinus, in Pl. 98. *quidam vult, agrotat, non quando vult sanari, ut recuperet, impenitentiam suam habet necessariam, ut sanetur.*

C 4

303

gna, necessarium habet artificis medicinam: quocirca sicut totius vastissimi Oceani unda non sufficiunt, ut vel unquam in sua concha elaborent margaritam, sed cali tantum rore affuso tam nobile opus perficitur: ita quiddam virium habet natura hominis, ne tantum quidem valet, ut voluntas vel tantam actionem salutarem eliciat, necesse est, ut operante benefici Dei gratia adjuvetur. Quia in hac Dei gratia non solum adjuvare, sed praeveniendi omnino excitare debet dormitientem hominis voluntatem; si Deus non prior ad peccatorem convertatur, hic se ad Deum convertere nulla ratione potest. *Vocabis me, & ego respondebo tibi*, aiebat Job, c. 12. ut nos doceret, quanta fit gratia illius praeveniendi necessitas; his enim verbis ostendit, cor humanum muto antro, aut rupi esse simillimum, usque qua echo nunquam resonat, aut respondet, nisi vox praeveniat. Praeterea indubitatum est, hanc Dei gratiam ad conversionem hominis tanto efficiorem, intensioremque esse debere, quanto plura peccata fuerint conservata: homo unius peccati, & alter centuorum peccatorum non uno eodemque Dei auxilio emendatur; ille facilis, ille difficilis eruitur: ad solvendum glaciem solis radii sufficiunt, cum autem glacies in crystallum induruit, jam sol ardentissimis radiis nihil efficit, opus est ponderoso malleo, quo confringatur. Crystallinum eiusmodi duritiem induit peccatum, cum saepe iteratur; unde ut emolliatur animus, jam non sufficiunt communes Divinae gratiae radii, opus est illo malleo, de quo Deus per Jeremiam c. 23. loquitur: *Verba mea quasi malleus cunctos peram*. Illa gratia opus est, quam S. Augustinus ap. Segn. p. 3. dicit. 18. n. 16. iteriter solitus est *Triumphatricem*.

7. Jam his praesuppositis illud hac in re terribilissimum est, quod Dominus Deus de communi & ordinaria Providentia suae lege, hanc specialem gratiam flectit denegare illis, qui fiducia confessionis peccati: quare? quia dum praesumptuosa temeritate circa suam conversionem Domino Deo quasi regulas praescribunt ejusque gratiam sibi pro suo libitu appropinquant, illa se magis magisque indignos reddunt. Atque hoc si tibi revera contingat, mi peccator, quid aeges? e corde tuo tam parum salutarem cogitationem excitare, quam e cysterna arida guttulam aquae haurire poteris; ex parte tui habebis quidem voluntatem confitendi, sed ex parte Dei non habebis auxilia necessaria, & sic quod probandum fuisse, confessio tua cuius fiducia peccatam committitur, aut reiterare praesumpti, erit inutilis, erit invalida, erit inanis.

8. Jam alteram quia periclitantur, ne post peractam iterum confessionem in pristina peccata relabuntur.

8. Jam alteram sermonis partem aggredior, quae ad praescindendam his peccatoribus praesumptam spem hanc probandum erit, quod illi citam post peractam bonam confessionem (quod

ponitur, non affirmatur) in eo maxime periclitentur, ne in iterato relapsus, & denique in ipsam finalem impenitentiam incidant. Probatio non erit difficilis; Notate, quod ajo.

9. Gemina sunt pondera, si bene perpendimus, quae animam peccatricem in iterata peccata & sic peccatentem versus orbem depravant: unum est pondus iterum pravorum habituum, alterum est externum, tentationum demonis: utrumque horum ponderum, quo quis peccat sapius, hoc crescit amplius, etiam quis post aliqua peccata de his delectat, & vere ac serio penitentiam agat. Primum pondus quod attrinet, nimis quam certum est quod post peccatum, etiam penitentia deletem, remaneant formidabiles reliquiae, videlicet pravi habitus, qui sua vi peccatorum, etiam penitentem, ad pristinum nefas continuo invitare ac trahunt. Nemo sibi persuadere, anima a noxis absolutae, pristinum omnem vigorem, plenamque honestatem restitui, perinde ac si nunquam noxia ulla fuisset contracta: Non est ita, *Romialis culpa*, ait Angelicus Doctor, (S. Thom. p. 2. q. 86. a. 5.) *remaneat dispositio ex peccatis illius aditus consuetudo, quae dicitur peccati reliquia*. Et quid sit? Ah quid sit? si fornicator aliqui saepe ponderis imponitur, dum e diverso quo illum sustinent sulca, & parietes indies debiliores redduntur, fornix magis magisque ruinae obnoxius redditur. Non alia est conditio eorum, qui pergant peccare venia per penitentiam obtinenda fiducia: fempet augetur pondus pravorum habituum ex peccato residuo-rum, dum e contra gratiae sulca, quae illam animam sustinent, continuo debiliores fiunt: quis non apertam illi ruinam praesagiat? Sed ais: utique pravi habitus ex peccato residui per sacramentum confessionis debilitantur, ac diminuuntur? Non difficeo, debilitantur ac diminuantur, verum quid prodest? etiam debilitati ac diminuti possunt animum stragem irreparabilis inferre. Quando tota acie contra exercitum congregantur, etiam vincat alteruter, non tamen vici ad unum omnes interfectione delentur: multi cadunt in acie, alii solum vulnerantur, non paucos fuga fervat, livo multoties contigit, tam multos fugere, ut ex fuga retrahit, & strenui Ducis hortativis animati in praelium redierint, atque ipsos victores profligant, ignominia tanto maiore, quo turpius est victores in triumphum duci. Ita se res habet in praesio, quo peccata a vere penitente vincuntur: equidem per abolitionem extinguuntur noxae lethales, nec tamen idcirco omnes salutis nostrae hostes profligantur aut ceduntur. Vulnerantur aliqui, alii fugere videntur, & iterum redeunt. Inter hos hostes sunt pravi habitus, pravi affectus, pravae inclinationes, quae praesium post confessionem redintegant, & quanto sunt magis radicata, tanto potentius animam vincunt. I mi peccator, & gloriare in confessionis victoria, quando inimicos tam potentes domi nutritis.

10. Alterum pondus, quod peccatricem animam iterum post peractam rite confessionem in iterata peccata, & successive in ipsum infernum pertrahit, sunt tentationes demonis, hostis capitalissimi, cujus potentia in animam tanto magis augetur, quanto major evadit numerus peccatorum: Ratio huius rei est manifesta; cum enim demon hanc potestatem, auctoritatemque, qua nobis tanquam tyrannus imperat, non nisi a peccato accipiat, dicitur sancto Petro: *a quo quis separatus est, huius & servus est*, (2. Petr. 2.) sequitur, quod qui peccatorum numerum auget, eadem opera etiam demonis potestatem auget, & novum illi adversus se jus tribuat, utque dum tandem totus in arbitrium Domini tam execrabilis concedat. Et vero haec sunt stygii Veteratoris artes Christianis parum cognitae, principio modicis esse contentum, ut subinde accipiat plura, ac denique totum auferat. *Dixerunt anima tua, increpare, ut transivimus*; Propeta: (Isa. 57.) quid illis contulerit abscondi, & Deus sacrificium facit felix sua patris penitus oblitus in ea provincia quatuor fere saeculis manserit, manifestentque semper in miserabili servitute, nisi Deus potenti suo brachio per prodigia, nunquam vili, nunquam audita, illos e Pharaonica tyrannide eripisset. *Tota haec historia in sensu mortali coningit illis peccatoribus, qui fiducia confessionis peccati: fingunt sibi necessitatem, dicuntque se non posse hanc egastatem, hanc causam iudicalem, hanc perditionem evitare nisi admiculo peccati: non cogitant quidem diu morari in illis flagitiis, sed demon tanquam alter Pharaon qui in infelicissima peccati Aegypto imperat, adeo miseris premit, eosque tot laboribus occupat, ut ne quidem de fuga & reditu ad caelestem patriam cogitent illi spatum relinquat: sic illi contenti, quod aliquoties ad sacrificium confessionis recurrere possunt, mensibus & annis haerent in miserabili servitute, haerebantque semper, nisi Deus potenti, & prodigiis dextera sua illos eripiat. En quam difficulter emergat, qui semel in potestatem demonis se dederit; quare, quando redibit talis anima ad se, ad Dei gratiam? Et ego tibi respondebo: forsitan non redibit amplius in aeternum?*

12. *Epilogus*. Quid igitur consilii? Mi Christiane, nota tibi quam optime hanc doctrinam, quam hodie propolui? dantur Christiani vel adeo rudes vel adeo temerarii, qui cum ista dicunt: Quid erit hoc peccatum, utique postquam iterum confitentur? Illi de salute sua vehementer periclitantur: Nimirum inprimis periclitantur in eo, quod serium animum dolorem qui ad remissionem peccatorum requiritur, non fiat habitus: deis periclitantur in eo, quod gratiam Dei adjuvantem & excitantem per scienda bona confessionem indispensabilem necessariam, in suae temeritatis penam non sint a Deo impetraturi: Iterum periclitantur in eo, quod commisso uno peccato,

pendicem trahit, ita cum Deo caritas, & pulcherrimus voluntatum virtutum chorus excedit, gratia sanctificans subtrahitur, auxilia opportuna partibus subministrantur, & anima in hostis victoris remanet potestate. Quis cum exipit? Eheu! nemo, sic enim anima volens ac libens pergit peccare, & quae confiteatur solum transitum hosti concedere, jam illum iniquulum plarium annorum spatio non invita potuit.

11. Filii Patriarchae Jacobi tempore caritatis in finitimum Aegyptum se conulerunt, animo, non longiores ibi moras trahendi, quam necesse esset ad annum commendam, & dein dispart erat exitus cum eorum decretis; placuit illis aliena regio, duxerunt uxores, progenerunt filios, & famulorum, mancipiorumque labores libenter faciebant. Religionem quod attinet, erant eo contenti, quod Rex Pharaona una vel altera vice per annum scalatorem illis contulerit abscondi, & Deus sacrificium facit felix sua patris penitus oblitus in ea provincia quatuor fere saeculis manserit, manifestentque semper in miserabili servitute, nisi Deus potenti suo brachio per prodigia, nunquam vili, nunquam audita, illos e Pharaonica tyrannide eripisset. *Tota haec historia in sensu mortali coningit illis peccatoribus, qui fiducia confessionis peccati: fingunt sibi necessitatem, dicuntque se non posse hanc egastatem, hanc causam iudicalem, hanc perditionem evitare nisi admiculo peccati: non cogitant quidem diu morari in illis flagitiis, sed demon tanquam alter Pharaon qui in infelicissima peccati Aegypto imperat, adeo miseris premit, eosque tot laboribus occupat, ut ne quidem de fuga & reditu ad caelestem patriam cogitent illi spatum relinquat: sic illi contenti, quod aliquoties ad sacrificium confessionis recurrere possunt, mensibus & annis haerent in miserabili servitute, haerebantque semper, nisi Deus potenti, & prodigiis dextera sua illos eripiat. En quam difficulter emergat, qui semel in potestatem demonis se dederit; quare, quando redibit talis anima ad se, ad Dei gratiam? Et ego tibi respondebo: forsitan non redibit amplius in aeternum?*

12. *Epilogus*. Quid igitur consilii? Mi Christiane, nota tibi quam optime hanc doctrinam, quam hodie propolui? dantur Christiani vel adeo rudes vel adeo temerarii, qui cum ista dicunt: Quid erit hoc peccatum, utique postquam iterum confitentur? Illi de salute sua vehementer periclitantur: Nimirum inprimis periclitantur in eo, quod serium animum dolorem qui ad remissionem peccatorum requiritur, non fiat habitus: deis periclitantur in eo, quod gratiam Dei adjuvantem & excitantem per scienda bona confessionem indispensabilem necessariam, in suae temeritatis penam non sint a Deo impetraturi: Iterum periclitantur in eo, quod commisso uno peccato,